

SEARCHED INDEXED LIBRARY
15 DEC 1953

INDIAN OPINION

No. 49—VOL.—LI

FRIDAY,
11TH DECEMBER, 1953

Registered at the G.P.O. as a Newspaper

Price 6d.

Founded by Mahatma Gandhi in 1903

ON HEALTH

Extracts from a speech by Dr. Denham, Health Officer of Birmingham, England,
read at a Rotary Club meeting:

★
"The War Resisters League serves an important purpose. There are many independent individuals in all countries to whom the saying 'War is a crime against Humanity' is no empty phrase. They would, rather submit to penalties and social ostracism than act against their consciences."

"The War Resisters League is important because, by union, it relieves courageous and resolute individuals of the paralysing feeling of isolation in the fulfilment of what they consider their duty."

"The existence of such a moral elite is indispensable for the preparation of a fundamental change in public opinion, a change which, under present-day circumstances, is absolutely necessary if humanity is to survive."

—Albert Einstein's message
to War Resisters League,
U.S.A.

THE national health service hastened to encourage the belief in the minds of people that health is now available to them through the medium of medicine. This is a great mistake and I feel sure we as a profession would be doing a much greater service to mankind by emphasising the fact that medicines are seldom necessary in the treatment of ill-health in a healthy community. The sane view should be to take all available measures in our power to prevent disease and not to accept its periodic visitations as inevitable. I am convinced that one of the main functions of the medical practitioner should be the giving of advice as to the best measures which should be taken to avoid illness and thereby maintain a state of positive physical and mental health. A very considerable part of minor illnesses from which we suffer year after year is due entirely to our own way of living and is in many cases completely preventable. An outstanding example of this at the present time is food poisoning. The vast majority of these cases are entirely preventable if any one connected with the preservation and handling of food took ordinary sensible precautions against contamination. In the same way if each individual took similar sensible precautions regarding his own health and avoided over-indulgence in eating, drinking and smoking and took proper exercise, how much of the minor illnesses to which we are so prone might be avoided?

"Of course this type of advice is not popular with the average patient who feels that the doctor is putting the responsibility back on him of curing himself when in fact the doctor should be doing it through the medium of bottles of medicine and pills!"

The Editor of 'Daily Graphic' (London) in which the above speech was published writes:

"Get a few people together and sooner or later they will talk about their illnesses—or their children's. Note they do not discuss how to avoid disease. It is symptoms and treatments that interest them, not health and how to keep it. One of the aims of the national health service is to prevent illness. But prevention should begin in the home, not in the doctor's surgery. Its secret is simple—sensible living and wise precautions. Dr. Lord Moran drew attention to the need for educating the public in health matters. That need is urgent. The warm weather is bringing increased risks from infected food. How many people realise the importance of absolute cleanliness in handling food stuffs? Dr. Lord Moran suggests an inquiry to discover what people are thinking about health. The real trouble is that they don't think. Otherwise they would not invite illness by their own carelessness and folly and then imagine that a bottle of medicine prescribed by an overworked doctor will put things right. Here to start them thinking are rules for healthy living given by a medical leader: Plenty of fresh air, simple, adequate diet, sufficiency of sleep, physical exercise and bodily and mental cleanliness....."

—Reproduced from 'Harijan' dated October 10,

INDIAN OPINION

FRIDAY, 11TH DECEMBER, 1953

British Government Taken To Task

THE way the Mau Mau movement is being tackled by the British Government has certainly not pleased the non-European world. Nor has it pleased the liberal element in the European world. They have felt that instead of going into the root cause of all the trouble unscrupulous taings were being done to crush the whole movement by getting rid of those responsible for it. Little did it occur to the authorities concerned that they could not possibly kill the spirit thereby which is bound to react more forcibly than ever. The lessons of the last two devastating wars have unfortunately not gone home to them. Killing of people indiscriminately in the name of Mau Mau has been going on now for some considerable time but a very feeble voice of protest was being heard from the British people. Now when a great deal of damage has been done and some of the atrocious acts have been caught red-handed the hearts of the British people have been stirred to their very depths as would appear from the recent reports of comments made on the trial of Captain Griffiths who was recently found not guilty of a charge of murdering an African in Kenya. For instance, the 'Manchester Guardian' is reported to have said,

although the grounds of Captain Griffiths acquittal were not very clear in the reports

received, it was not the verdict which caused concern so much as the background revealed.

"Evidence given during the trial of Captain Griffiths indicated a deplorable state of mind among officers, or some officers, of the armed forces engaged in the operations against the Mau Mau gangs."

"It is a revolting thing that soldiers, in this instance Africans serving in the King's African Rifles, should be offered rewards of 5s. and of 10s. for every Mau Mau shot, or that company scoreboards should be exhibited as if every terrorist or suspect killed was a goal

"This was surely a barefaced encouragement to reckless and indiscriminate killing."

The 'Daily Herald' is reported to have said that Mr. Lyttelton must resign.

"His conduct of Colonial affairs is threatening Britain's good name throughout the world," it said.

Horror and indignation were felt by the British public at the conditions in Kenya revealed by the trial, the paper added.

"The captain was found not guilty, but some operations against the Mau Mau, we now learn, have been carried out in the spirit of hunts against wild animals.

"This is neither law, justice, nor necessary self-defence," the 'Daily Herald' said.

"It is inhumanity and political lunacy and Mr. Lyttelton, all the more because he still delays sending out the Parliamentary delegation to inquire into these very conditions must bear the responsibility.

"To save Britain's reputation as a Colonial power from deepening shame Mr. Lyttelton must now go."

The 'Daily Mirror' is reported to have asked:

"How and when is Britain going to answer? Is it right that Africans should be shot in the back because they seem to be running away 'in a shambling trot' from British troops when told to halt?"

"With all the fury in their hearts the British people dissociate themselves from this attitude. They have never gone in for corpse-counting. For them, the chalking-up of kills in the mess comes from a nightmare which must end.

"We demand a Royal Commission to visit Kenya and find out just what is going on, just what is being done in our name.

"Our shame is proclaimed to the world until action is taken.

"It is a week since almost 50 Labour Members of Parliament signed a motion deploring this discrimination. So far the Government has found no time to discuss it. This is scandalous. Time must be found for both Bermuda and Kenya.

"There are 500,000,000 Coloured subjects in the British Commonwealth and Parliament's responsibility to them is to uncover what is happening in Kenya and what went wrong in Bermuda."

Has this awakening not taken place, we wonder? when irreparable damage has already been done. Anyway, better late than never.

We certainly feel that all reformists' movements are going on at a snail's pace and in the meanwhile innocent people are having to suffer ungod hardships and gross injustices. The racial discrimination in South Africa is a case in point. When millions of voteless and voiceless people are ruled by a minority Government who has assumed despotic powers under the guise of democracy, are being discriminated against on the basis of race and colour and are denied elementary human rights, the British Government has not yet been able to decide whether this can be called South Africa's domestic

affair or whether it is not a vital moral issue affecting the whole world and therefore one that should concern the whole world. The time has surely come when not only the conscience of the British Government and the British people but the conscience of the Governments and the people of the world will have to awaken up and something concrete will have to be done to bring to book the powers that are openly threatening world peace by their misdeeds.

Since writing the above we read the news that the British Labour Party was to table a motion of censure on the Government for its African policy. The debate was to have taken place yesterday. Labour opinion in Britain is deeply concerned over events in Africa, says the London correspondent of the 'Natal Mercury.' Not only are Members dissatisfied with the policy in Kenya, Nigeria and Uganda but there are many who would be glad to reopen the Central African Federation dispute. Further developments will be watched with keen interest.

NOTES AND NEWS

Apartheid Plans At Maritzburg

WORK should begin early in the New Year to implement plans for complete apartheid at the Maritzburg Central Post Office states the 'Natal Witness.' These changes are being made in implementation of the Nationalist Government's apartheid programme on which it won power six years ago. The Maritzburg Postmaster Mr. Adendorff said that he expected work on the alterations to start early in the New Year. It is not yet clear when alterations to the Maritzburg Railway Station will begin. At the end of June an official of the Railway head office in Pretoria made an inspection of the Maritzburg Station and studied

a plan submitted by the Maritzburg Skakelkomitee of Afrikaans cultural organisations. This plan provides for the removal of the non-European waiting room to another part of the station marked off for non-European use, and for the removal of certain offices. A member of the Skakelkomitee, Dr. J. G. M. Richer, claims that the plan will bring about full apartheid on the station and improve amenities for all races.

Sultan Technical College

Work begins at Curries Fountain in about three months' time on the £120,000 M. L. Sultan Technical College which already has 4,000 students attending for instruction in borrowed accommodation. The Land Tenure Advisory Board has now granted the race determination needed to allow work to proceed. This is the first of its kind for an Indian educational establishment in the centre of Durban. Only £22,500 of the total cost remains to be collected. This is being raised by the students themselves. Part of their effort was a fete held at the Kajee Hall in Loepold Street last Saturday. The official opening address was given by Ctr. Mrs. Mary Asher. There was a display of magnificent dresses made by the women under the able supervision of Mr. and Mrs. Nattress. The new Technical College is being built on six acres allotted by the City Council, which has also given £11,250. The Government is contributing pound for pound of the total cost.

U.N. ON S.A.'S RACIAL QUESTION

THE United Nations Commission to inquire into the racial situation of the Union of South Africa will continue to function as a result of a resolution submitted by the Special Political Committee and approved by the General Assembly last Tuesday. At the same time the General Assembly rejected a new resolution submitted by South Africa which challenged the competence of the United Nations to intervene in the domestic affairs of the Union.

The United States, which had voted for the United Nations' competence in the matter in the Special Political Committee, abstained in today's voting. Britain, Australia, Belgium, Colombia, France, Greece and Luxem-

T.B. Settlement For Non-Europeans In The Transvaal

A correspondent from Evaton (Transvaal) writes:

It is well known that T.B. (Tuberculosis) takes a very high toll of human lives in South Africa—indeed this country holds a world record for death from this disease in proportion.

Realising this danger and greatly feeling the urgent need for measures to combat the spread of T.B. among the people of this country, the Indian community of Evaton have initiated a scheme to establish a settlement to alleviate the sufferings of the Non-White people of the Transvaal in general and the African people in particular.

A widespread campaign has already been launched to collect funds for the establishment of a T.B. centre on the lines of the F.O.S.A. Settlement in Durban.

In order to set the fund-raising campaign in motion with a bumper event, Christmas night has been set aside for a great concert to be held at Evaton. A brand new hall, the largest, the most modern and best-equipped in Transvaal, has been booked for this concert. It has a seating capacity of 2,000 people.

The programme of the concert will include Indian film songs and dancing until midnight and thereafter the organisers have arranged an all-night Quawali show.

Artists of the night will be the well known Harishohandra and the delightful Devi Sisters.

The Indian community of Evaton have made an earnest appeal to all the Indian people of the Transvaal to respond generously to the appeal for this most worthy cause. See advertisement elsewhere in this issue.

bourg voted with South Africa.

When the General Assembly met in plenary session, Mr. G. P. Jooste, leader of the South African delegation, made a new challenge to the competence of the United Nations to intervene in South Africa's domestic affairs.

He submitted a new resolution declaring that the "General Assembly, having regard to Article two, paragraph seven, of the United Nations Charter, decide that it has no competence to adopt the 17-Power draft resolution."

The 17-Power resolution, approved by the Special Political Committee, extends the life of the United Nations Commission of inquiry into the racial situation of South Africa, and asks it to

continue its study and suggest measures which will help to alleviate the situation and promote a peaceful settlement.

Before Mr. Jooste spoke on his resolution, Dr. Enrique Fabregat, of Uruguay, moved an amendment to the 17-Power resolution recommending that should any of the three members of the commission of inquiry be unable to continue their membership, the member or members concerned should, if the General Assembly was not sitting, be replaced by a person or persons appointed by the President of the General Assembly. Mrs. Vijaya Lakshmi Pandit, in consultation with the Secretary-General, Mr. Dag Hammarskjöld.

Dr. Fabregat said that he had very good reason for proposing the amendment.

It had been reported over the weekend that Dr. Hernan Santa Cruz, of Chile, chairman of the

Commission, had informed some of the Latin-American delegations that he would not be able to continue serving on the Commission.

Before calling on Mr. Jooste, Mrs. Pandit said that the South African resolution which dealt with competence would, under the rules of procedure, be voted on before the 17-power draft resolution.

Mr. Rajeshwar Dayal, of India, said that after prolonged discussion in which every aspect of the matter was thoroughly explored, the Special Political Committee had adopted, by a large majority, the 17-power resolution.

It had also rejected by an overwhelming vote of 42 against, seven for and seven abstentions, a resolution moved by South Africa challenging the Assembly's competence to consider the question.—Sapa-Reuter.

REACTION ON APARTHEID IN S.A.

AMERICANS still do not understand why White people in South Africa persist in apartheid policies, in the face of almost universal world condemnation, Dr. Ray E. Phillips, director of the Jan Hofmeyr School of Social Work, told a Rotary Club lunch meeting in Johannesburg last week.

He was describing his impressions of a 13 months' tour of America, during which he visited 44 States.

"To individuals and groups I pointed out, as objectively as I could, the reasons, as I see them, why the South African Government takes the line that it does.

"I explained that the apartheid policy is believed in influential quarters to be backed by scientific proof that the Black man's brain is inferior to that of the White. I pointed out that, after all, the American record of race relations, especially the treatment of the Red Indians up to, say 50 years ago, was similar to that of the Nationalists in this country.

"I believe that Americans were somewhat relieved to hear that supporters of the present Government policy really believed that they have a case; that some of them, at least, are honest and sincere in their conviction that apartheid is the only solution for the race problem here.

"This is not to say that Americans are anything less than highly critical of any racial policy based on forced separation of

individuals from one another without their full consent and cooperation."

It was becoming generally recognised, said Dr. Phillips, that White people must learn quickly to live amicably with the rest of the world if they were to survive.

"And the majority of world citizens happen to be non-White who react violently against White folk claiming superiority because of skin pigmentation, or present cultural or political status.

"Americans are very apprehensive, I believe, that policies which endanger White prestige in one part of the world are bound to react against White folk the world around."

People in the United States could not understand why, when racial tensions were lessening in America it should be the reverse in South Africa.

The Black-White race problem in America had disappeared. Negroes were being accepted practically everywhere today as American citizens.

"They are, of course, fully integrated in all of the armed forces; they eat in public restaurants, sleep in the same Pullman cars as Whites, attend the same theatres, are admitted to the same universities and colleges. Their right to vote is challenged no longer, even in the deep South.

"The change is not complete everywhere, but it is changing so rapidly that I was amazed. Black-White tensions still exist, but they are taking their place as one of the very minor groans or 'gripes' of American life."

The
New India Assurance
Company Limited

for
FIRE, MARINE, LIFE, ACCIDENT
1919-1950

31 YEARS OF SUSTAINED PROGRESS

The confidence of the discerning Public in the NEW INDIA is amply evidenced by the following records attained in 1949:

	Rs.		Rs.
Fire Premium	1,70,32,179	Life Business In force	
Marine Premium	56,04,844	exceeds ...	54,34,00,000
Miscellaneous Premium	35,84,960	Assets exceed ...	15,36,00,000
Life Premium	2,88,79,302	Total claims paid over ...	17,95,00,000

In the vanguard of Indian Insurance THE NEW INDIA offers matchless Security and Service in all fields of Insurance.

The

New India Assurance Company Limited

Cable & Telegraphic

Address:

"RUSTOMJEE" or
"NIASURANCE"

RUSTOMJEE (PTY.) LTD.

Directors: Sorabjee Rustomjee

Rustom Jalbhoy Rustomjee

Principal Controlling Officers in the Union of South Africa

Phone Nos: 25045, 29807 & 28513.—P.O. Box 1610.

74 Victoria Street, DURBAN, NATAL.

**EXPERIENCED,
RELIABLE
AGENTS
MAY APPLY**

"NEW INDIA IN THE SERVICE OF THE NATION"

Telephone 2335.

Telegrams 'BRADFORD'

P.O. Box 110

LUSAKA, NORTHERN RHODESIA

**BRADFORD CLOTHING
FACTORY**

Direct Importers and
Wholesale Merchants

Clothing Manufacturers

Proprietor RAJIBHAI D. PATEL

Branch:

CITY STORE

Cairo Road, Lusaka

Always in Stock:

Piece Goods, Hosiery, Cutlery,
Enamelware, Stationery, Drapery,
Crockery, & Wool.

Telegrams
"META" Brokenhill.

Phone 298.
P.O. Box 65.

MEHTA BROS.

(PROP. M. D. MEHTA)

Wholesale Merchants
and
Clothing Manufacturers

**We specialise in
Manufacturing
OVERALL
AND
BOILER SUITS**

Supplied To Trades Only

LIBERAL PERSPECTIVE

INDIANS AND THEIR WIVES

A NOMINAL CONCESSION

By C. W. M. GELL

By courtesy of 'The Forum' (Johannesburg)

I
HOW deplorably the recent Group Areas hearing at Nylstroom advertised our Christianity and much vaunted "white civilisation." Those who are so concerned for South Africa's good name overseas might ponder the probable effects of this sort of backveld babble, conducted in the name of three Christian Churches and enfranchised white voters. But ignorance and prejudice are by no means confined to the platteland and this article will examine the recent parliamentary debate on the Bill to ban Indian wives and children.

Now in common with most M.P.'s I confess to having had a good deal of trouble with Dr. Donges' initial argument in introducing the Bill. He was concerned to prove that since 1914 the Indians have been enjoying a unique privilege and concession under the Immigration Act. I think he established his point. Yet I cannot for a long time remember so much of a major parliamentary speech devoted to a point so little worth making. The argument runs like this. Section 4 of the Immigrants Regulation Act, 1913, described who are "prohibited immigrants." Since the main purpose of the Act was to close Indian immigration—no longer profitable to the white electorate after India had put an end to "coolie" recruitment in 1911—it is not surprising to find that all Indians (though, as a small concession to Gandhi, not explicitly by name) fall within what Dr. Donges calls "the mischief of Section 4." With the reservation that the clause was deliberately drafted to include them within its mischief, we may agree with the Minister that "its wording was entirely general in application. It did not discriminate and no particular race was mentioned." (4133) (a) Section 5 of the same Act then excluded certain categories of persons from the mischief of Section 4, including "wives and children of a Union-domiciled person by a lawful and monogamous marriage." In 1914, as part of the Smuts-Gandhi agreement, Section 5 was amended to include wives and minor children of Union-domiciled Indians "if there exists a union recognised as a marriage under the tenets of an Indian religion" (notwithstanding that these religions theoretically

allow polygamy), provided that the exempted wife was in fact monogamous.

Now this, says Dr. Donges, constitutes a concession special to the Indians. Under it they enjoy "a right not shared by any other section or group of the South African community." (4135) And I am sorry to report that the entire Assembly, except Mrs. Ballinger and Mr. Bunting, lapped up this casuistry that the Indians had got away with a special and specific privilege. But what is the nature of the privilege? That our Indian population were allowed the right, enjoyed by all other groups of our population, to marry where they will and to bring their wives and children here; the particularity of the "concession" being that to them, alone of "polygamous sects," is such a right permitted—but only if their marriage is in fact monogamous. Now here I wish to dispose finally of the deliberate red herring of polygamy. Although Islam and Hinduism theoretically permit it, it is a dying practice among a very small minority in India today; as Mr. Bunting correctly said (4179), there were never more than a handful of Indian polygamists resident in this country and there are none today. Therefore, Dr. Donges' emphasis on the exceptional nature of the "concession" to polygamists has absolutely no practical significance whatever.

But, as Mrs. Ballinger and Mr. Bunting foresaw, the withdrawal of the "concession" by the present Bill will withhold from our Indian population the human right, enjoyed by all other race groups, to marry whom they will, where they will. For they alone of South African residents are as a group defined effectively, if not *eo nomine*, as "prohibited immigrants" and therefore they will be the only racial group of Union citizens whose overseas wives and children will fall under the blanket provision of Section 4 of the Act, once the special "concession" is removed by the present Bill. As Mrs. Ballinger said: "This is a serious invasion of human rights, which belong to all members of the community and which we as South Africans should guarantee to all South Africans, of whom our Indian community are a part." (4172-3.) It is true that the Minister will retain discretion under Section 4. But,

bearing in mind that this legislation was promised last November to offset Mr. Strydom's admission that repatriation is impracticable and to sidestep a Nationalist proposal at the Newcastle party congress "that all our Indians be placed in one large ghetto where parasite can feed on parasite," we shall have no difficulty in accepting Dr. Donges' assurance that his discretion "will only be exercised in very exceptional circumstances." (4185)

And this is, of course, confirmed by Dr. Donges' next argument for the Bill, that the "concession" has in fact significantly contributed to the increase of our Indian population—6,829 wives and children in the last 7 years and 8 months, during which only 1,000 Indians emigrated permanently from the Union. But, as Mr. Bunting showed, Dr. Donges is selecting years in which there was a heavy backlog owing to the interruption of travel by the war. The figures clearly illustrate this artificiality; in each of the years 1947-51 the entry of wives and children was 1,000, 987, 865, 957, 715. Finally, in the first 9 months of 1952 only 415 came. I do not have the exact figures for the last 13 months, but they suddenly spurted sharply after the Minister's announcement of February 10, since when some 900 have tried to beat the ban. So Dr. Donges' 7½ years includes a peak period at each end. On the other hand, in the 25 years for which accurate statistics are available (1-8-27 to 31-12-52) a total of 17,224 wives and children have entered the Union—an annual average of 320 women and 360 children. Since not all these were actually new immigrants and since during the same period 16,952 Indians returned to India under the assisted repatriation scheme, Indian immigration under the 1914 "concession" cannot be said to have made any significant contribution to the increase of our Indian population from about 170,000 in 1927 to 365,000 today. (b) Mr. Bunting quoted some of these figures in the debate, but Dr. Donges brushed them contemptuously aside: "The hon. member for Cape Western quoted figures here which he had obtained from the office of the Secretary to the Indian High Commissioner and I do not think it necessary to say more about that." (4186) But indeed it is. If the Bill is partly justified because it stops a significant influx, which the Minister implied, and is supported by the U.P. "because we cannot approve of continued immigration... to swell the ranks of those who are already here" (Mr. Mitchell 4167), the figures certainly require an answer. Are they incorrect? (c) Or are we, as a White race, too arrogant to

admit that we have used a shabby argument? Will not the rest of the world justifiably conclude that this Bill is just one more small and unjust pinprick against a defenceless minority?

And the point is further stressed by the right which Dr. Donges and Mr. Mitchell claimed for South Africa, to determine the composition of our own population by controlling immigration. No one challenges that right. Never since 1914 has any general re-opening of Indian immigration been requested by either the Indian Government or the local Indian community. But it may fairly be argued that that right was first exercised by the White *volkswil* of Natal which, expressed through overwhelming majorities of its elected Legislative Council and later Provincial Government, imported 142,000 indentured labourers between 1860 and 1911, from whom over four-fifths of our present Indian population descend. And they were imported on terms—accepted by Natal as the only conditions under which India would permit recruitment of "coolies"—that encouraged the Indians to settle here as free and permanent citizens when their indentures expired. Those terms have never been fully honoured; but they would certainly include the human right (now to be withdrawn) to marry overseas, if a man so wished, and bring his wife home—a right never normally challenged in a free country under the category of "immigration." Anyone, who is tempted to repudiate Natal's historical liabilities as no concern of the Union, should consider the implications of two years' continued indentured immigration after Union and the vigorous protests of both the Union and Natal Governments against India's decision to close it finally in 1911.

(a) All numerical references are to Hansard for the Assembly September 24.

(b) I discussed the reasons for this increase in 'Forum' for October, 1952.

(c) No. I got my figures independently from press or ministerial statements or by correspondence with Government Departments.

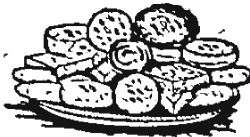
(To be Continued)

R. VITHAL

Bookkeeper, Writing up Sets of Books, Balance Sheets, Income Tax Returns. Apply:

9 Adams Arcade,
40 Market Street,
Johannesburg

Always Better. Better Always.
Are Kapitan's Tempting
Sweetmeats.

For nearly half a century we are leading in the
manufacture of Quality Sweetmeats and Cakes.

TRY US FOR THE LATEST INDIAN RECORDS.

Address:

KAPITANS BALCONY HOTEL,

(KORNER SWEETMEAT HOUSE)
Corner Grey and Victoria Streets
DURBAN.

Phone 23414.

Tel. Add. 'KAPITANS.'

P.O. Box 96.

Phone 24471.

To Furnish Your Home Economically

See

LALA BABHAI & CO. (PTY.) LTD.

Show Rooms At 107 Prince Edward St. & 78 Victoria St.
DURBAN.

Stockists of:—

NEW & RECONDITIONED FURNITURE & HOUSE-
HOLD EFFECTS. RADIOS & RADIOGRAMS, MUSI-
CAL INSTRUMENTS, SEWING MACHINES & OFFICE
FURNITURE Etc.

Exporters and Commission Agents for Natal Fruit and
Vegetables. We specialize in green ginger and Indian
Vegetables. Wholesale only. Write for particulars
Box 96, Durban.

DHIRUBHAI P. NAIK

Travel, Insurance & General Agent

Book with us for your travelling by Air, Sea or Land either to India
or to any part of the world.

All types of Insurance—Life, Fire, Burglary, Riot, Storm, Accident,
Plate Glass, etc.

Consult Us Free of Charge For Your Income Tax, Personal Tax,
Writing Of Your Books, Trade Licences, Revenue Clearance Certificate,
Passports And Immigration Matters.

Representative: National Mutual Life Asso. Of Australasia,
Yorkshire Insurance Co. Ltd.

Telephone: 33-9033. 29c Commissioner Street,
JOHANNESBURG.

Tel. Add: "Charetar" Telephone: 33-9885.

MANGCHESTER TRADING

—CO. LTD.—

ESTABLISHED 1923

Wholesale Soft & Fancy Goods Merchants

—&—

Direct Importers.

47, Commissioner Street,
JOHANNESBURG.

M. J. PATEL

INTERNATIONAL SPORTS COMPANY

Importers & Exporters & General
Commission Agents

10 Peking Road, Kowloon, HONG KONG.

Special attention is paid
to indent orders

Write To Us For Further Particulars.

LIFE INSURANCE

Are you adequately insured?

Have you provided for your dependants?

Prepare for the future

Life Insurance gives peace of mind for the unknown
future.

Insure with 'THE OLD MUTUAL' your friend for Life—
The S.A. Mutual Life Assurance Society, which has
best Bonus record in the WORLD.

Representative:—

DAYABHAI PATEL

P.O. Box 1760.
JOHANNESBURG.

Phones:— } Business 33-0711
Residence 33-5961

Phone 53.

Telegrams 'SOLANKI.'

P.O. Box 208.

Solanki & Co. Ltd.

Merchant & Direct Importers

Extensive range always carried in
the following:

Silks, Drapery, Toilets, Per-
fumes, Curios, Fashion Goods
and Jewellery, Wide Range of
Indian, Persian and Chinese
Carpets.

Stockists of well-known branded
Watches.

COPPERBELT PIONEER STORE

Where Quality and Service
are Paramount.

Luanshya,

Northern Rhodesia.

THE SUDAN GEZIRA SCHEME

By REGINALD REYNOLDS

[The writer of this article Mr. Reginald Reynolds was one of the close associates of Mahatha Gandhi, and had not long ago visited the Union, during his African tour.—Ed.]

DURNIG my journey from Alexandria to Cape Town I spent a week in the Sudan Gezira.

The Gezira (literally 'the Island') is a name given to the tongue of land enclosed between the White and the Blue Nile immediately south of their juncture at Khartoum. The name, however, has come to be used exclusively for that portion of the area, on the western side of the Blue Nile, which is now irrigated under the most successful scheme that I found in any part of Africa which I visited.

Conditions vary and it must not be supposed that such a project—requiring a large water supply, flat low land, suitable soil and climate etc.—can be operated anywhere. Its importance as a pilot lies in the fact that it shows how rapidly a semi-nomadic people can develop and that African land can also be successfully developed without alienation. The application of engineering skill and good farming methods does not necessitate (as Europeans commonly assume in East, Central and South Africa) the prior condition that the land should be stolen from the people.

Figures in this article are given in L.E. (Egyptian pounds) and *feddans*—approximately equivalent to pounds Sterling and English acres.

The operation of the Sudan Gezira Scheme was originally entrusted, in 1911, to the Sudan Plantations Syndicate Ltd. in association with a subsidiary company from the year 1927. The Government was responsible for the cost and maintenance of the main irrigation works, whilst the companies undertook minor canalisation, land development and the provision of stores, light railways, steam ploughs, ginning factories etc. with general supervision and financing of production. The actual cotton production was the work of tenants, each tenant having 40 *feddans* of land. As in the 'Open Fields' system of mediaeval England, tenants changed their holdings so that nobody was permanently in occupation of the best on the worst land.

The land was rented by the Government from the owners at the original rental value before the irrigation scheme was begun. The rental value of land in the Gezira was, at that time, 10

piastres per *feddans*—i.e. a yearly rent of about two shillings an acre. Owners were not allowed to sell land except to the Government; and by the time I was in the Gezira about half the land had already become Government property.

The tenants did not pay a money rent to the Government. Each year part of their land was sown with food crops—*dura* (millet) and *lubia* (beans). Ten *feddans* would be under cotton and the rest fallow—all on a complicated eight course rotation. The food crops were the property of the tenant, but the price of the cotton crop, after deducting the cost of ginning etc. was divided between the tenant 40 per cent., the Government and the Companies. The Government's share varied from 35 to 40 per cent, that of the Companies being from 20 to 25 per cent.

The concessions granted to the companies were, however, only temporary. In 1950 they came to an end, their place being taken by the Sudan Gezira Board, a public corporation whose members were appointed by the Government. Under the new arrangement the Gezira Board continued to receive a 20 per cent. share of the cotton sales, subject to a maximum of L.E. 1,125,000. Anything beyond this figure was to be divided equally, one half to the Board's reserves and one half to the Tenant's reserves. It was further decided that when each of these reserve funds reached a total of L.E. 3,000,000 the surplus should be equally divided between the Government and the tenants.

If the small area of the irrigated Gezira is looked at against the background of the vast map of the Sudan it is impressive to realise that before the concessions came to an end the Government was already drawing a quarter of its revenue from this source. As to the tenants, in the first year of the Sudan Gezira Board's administration they made a record with about L.E. 650 per head in addition to their food crops—almost fabulous wealth by African standards. And while prices all over the world were rising, in the war years, the extra production of food grains in the Gezira brought Sudanese grain prices down by well over 50 per cent. between 1926 and 1942, in spite of adverse conditions.

The area of the irrigation scheme was reckoned in 1950 to be about 1,000,000 *feddans*, supporting about 26,000 tenant families in addition to those em-

ployed in the ginning factories, in hired labour, in trade etc. totalling about 450,000 men, women and children. The Gezira Board budgeted in 1950 for an annual expenditure of L.E. 800,000, including interest on loans and contributions to a Sinking Fund, but exclusive of the L.E. 325,000 maximum allocated to Social Development and Research. These figures naturally showed a considerable reduction when compared with the gross share of the Companies, which reached nearly 2½ million Egyptian pounds in 1947/48. As these concessionary companies played an important part in the development of the scheme it is worth recalling this fact, in view of criticisms which I heard later in East Africa, by Europeans who have denounced the Gezira Scheme as 'Communism.'

The Social Development quota, fixed at 10 per cent. of the Board's share from cotton sales, rises to a much higher proportion in a good year, owing to the fact that it is limited to L.E. 250,000 whilst the Research Grant is limited to L.E. 75,000 and all other costs of the Board to L.E. 800,000. In a bumper year Social Development absorbs, therefore, almost a quarter of the Board's income after deducting the cost of research. It becomes, in fact, the biggest single item after General Expenses (L.E. 350,000) and it is never allowed to fall below L.E. 60,000 per annum, which can already be supplemented from its own Social Development Fund) reserves.

The activities of the Social Development department include adult education in citizenship, the running of a newspaper, social surveys, training and assistance in horticulture, the sinking of wells, afforestation, the running of a training farm, recreation services, the encouragement of co-operation and assistance in the management of the Tenants' Reserve Fund.

As the Sennar Dam (the source of the irrigation system) was not completed until 1925, when the first 300,000 *feddans* were canalised, it would be correct to say that very few of the tenants had been settled in the Gezira scheme for more than 28 years at the time of my visit, whilst the majority must have arrived much later. Of these tenants few had ever known a settled agricultural existence, still less had they learned anything about cotton, crop rotation and scientific methods. They were semi-nomads. Their story is of great importance as an indication of what can be done in a single generation with a people of primitive habits, if good guidance and sufficient incentive are offered. The 'Sudanisation' of the administration was also proceeding rapidly and I was assured that by July of 1953 all engineers in the Gezira—apart from some concerned with the Sennar Dam itself—would be Sudanese.

The scheme is, therefore, not only an outstanding example of the fact that 'the desert shall rejoice and blossom as a rose' but that similar potentialities can be developed in human nature.

BONES WANTED

We Pay
£7 PER TON
F.O.R. your
Station or Siding

BAGS RETURNED RAILAGE PAID

For Full Particulars write to:

THE
BULL BRAND
FERTILIZERS LTD.
SARNIA, NATAL.

SHINGADIA STORES(Prop: Premier Silk Bazaar Ltd.)
Direct ImportersDrapery, Outfitting, Fancy Goods,
Oriental Curios Etc. Etc.P.O. Box III. UMTALI, S. Rhodesia.
Telegrams: "Prem silk" Phone: 2523.**PREMIER WHOLESALERS**

(Members of the Mashonaland Wholesalers Association)

Everything for the African Trade. Prints, Khaki,
Calicos, Blankets, Shoes & Fancy Goods.P.O. Box 319. Phone: 2523/Extn 1.
UMTALI, S. Rhodesia**RHOD-INDIA LIMITED**

Exporters, Importers & Manufacturers Representatives

Piece Goods, Hosiery, Jute Goods.

Enquiries Solicited. Prompt Attention."Aryan Mahal" 6th Floor,
Plot 43, "C" Road,
Churchgate Reclamation,

Cables "Indorhod." BOMBAY, INDIA.

Phone
Day 24169Phone
Night 833549**L. RAJKOOMAR (PTY.) LTD.**

14, CROSS STREET, DURBAN.

Funeral Directors and Manufacturers of all classes of
Coffins and WreathsContractors to the INTERNATIONAL FUNERAL
COMPANY, LIMITED.

Reg. Office: 14 CROSS STREET, DURBAN

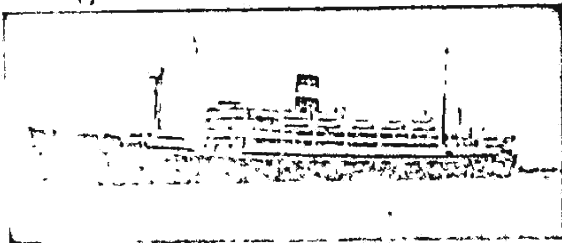
Country Orders for Coffins and Wreaths,
accepted by phone and despatched by rail
at the shortest notice.

Cable & Tel. Add.: "HARGVAN".

Phone 29368.

P. HARGOVAN & CO.

(PTY.) LTD.

**WHOLESALE MERCHANTS
AND IMPORTERS.**P. O. BOX 1250.
1557 Warwick Avenue
DURBAN.**B. I. S. N. Co. Ltd.**S.S. Karanja arriving Dec. 28. Sailing January 3
for Bombay via Karachi and PorebunderPassengers must conform with the Vaccination and Yellow
Fever inoculation requirements and obtain certificates from their
nearest District Surgeon. Inoculation by and certificates from
private Medical Practitioners will not be accepted.**FARES: DURBAN TO BOMBAY**

First Class	single	without food	£75-15-0
Second "	"	"	50-13-0
Inter-Class	"	"	34-3-0
Unberthed (Deck)	without food		21-3-0

Muslim Special Food £11-10-0 Ordinary Food £4-17-6
Hindu Special Food £10-3-0 Ordinary Food £4-5-6Bookings for 1st, 2nd, Inter-Class and Unberthed (Deck)
can be effected by communication with us by telegram or letters.Under no circumstances will unberthed passengers be
permitted to keep on deck with them more than one bed-
ding roll and one trunk for use during the voyage.

For further particulars apply to—

SHAIK HIMED & SONS (PTY) LTD.370 FINE STREET, Telephone 20432, DURBAN.
Tel. Add.: "KARAMAT."**'INDIAN OPINION'**

(Founded By Mahatma Gandhi In 1903)

**For The Moral, political and
Social Advancement Of Indians
In South Africa.**

Published Every Friday.

Subscription Rates*Payable Always In Advance.*

Within the Union	30s.	Annually
" " "	15s. 6d.	Half-yearly
Outside the Union	30s.	Annually
" " "	15s.	Half-yearly

Become a Subscriber and persuade your friends
to do likewise.

Apply to—

Manager,

Indian Opinion,

P. Bag, Phoenix, Natal.

THE TIMES' NEED AND THE OUTLOOK

By WILFRED WELLOCK

(Continued from Nov. 27)

MOREOVER we must face the fact that the revolution we now so urgently need must be undertaken by generations born in an age of dying faith in Truth and weakening understanding of spiritual values, under a cankering materialism that in the first world war withered such spiritual roots as had survived the Victorian age.

My generation needs to be reminded that its successors are wholly ignorant of the remarkable wave of idealism which swept across the Western world in the last third of the nineteenth century, in revolt against the smugness, complacency and hypocrisy which hid the glaring social evils of that time. The youth of my generation—even working class youth in the great new urban areas which were then arising—were inspired by the vision of a social democracy with a spiritual content. They steeped their minds in the writings of Ruskin, Carlyle, Tolstoy, Kropotkin, William Morris, Edward Carpenter, Lowell, Emerson, Thoreau, Blake, Shelly and many others, and dreamed of "a loftier race" and an age in which "new arts would bloom of loftier mould."

That idealism was finally swamped by the events which followed August 1914, when the vision of the spiritual socialists was overtaken by the "bread and butter" socialism of the new materialism. What, if any, are the signs of hope today?

In the political field the status of Colonial and other political subjugated territories is being revolutionised. The ceding of freedom to India, Burma, Ceylon, Indonesia, etc., and of considerable freedom to the Gold Coast, Nigeria, the Sudan, Uganda and Tanganyika, indicates a trend which cannot stop short of the complete freedom of every people under the sun. There is still a long way to go, especially in areas like Kenya, North, Central and South Africa, where an appreciable white population fosters the belief that a white monopoly of political power and an economy which dovetails into that of the Imperial Power can be maintained indefinitely. However, there now exists a lever—Communism—by which all such beliefs are being effectively crushed.

In admitting the necessity of raising the status and the living standards of the world's backward areas in order to stave off Communism, the big Western Powers unwittingly declare that Communism is fulfilling an important mission in our time. The downtrodden of the earth see in Communism the road to the only freedom they are liable to appreciate: the freedom to work and eat. The tyrannies of Communism of which they are rightly warned, are meaningless when their hands are idle and their stomachs empty. Hence the road to freedom, albeit an elemental freedom, lies wide open, and will remain open so long as the evils remain which gave birth to Communism. Nevertheless, military power and the subterfuges of totalitarianism will hamper the work which the West now admittedly sees to be its duty, and cause it to do from fear what it ought to do from love—love of man, of truth and justice. Could the West take hold of the faith in truth and love which casts out fear, it would quickly free the whole world of fear, of Communism, and of war.

In the social sphere, I find in talking to young people that an appreciable percentage are more concerned about vocation than money in contemplating the future. A growing appreciation of nature, a passion for hiking and mountaineering, for travel and seeing how other peoples live, is manifest. An antipathy to white collar jobs and a preference for skilled constructive occupations, and a tendency among both girls and boys to take up agriculture and horticulture are also encouraging. Then there is the new passion for music, even modern music, which, possibly because it emphasises their own confusion of mind, stimulates them to search for a way of deliverance. One has to become conscious of a condition before one can change it.

I therefore believe that the time is ripe for a new cultural appeal to youth in order to help them to discover new spiritual horizons. For this purpose we need a new institution, a number of colleges specially designed to give short Summer courses of ten to twelve weeks, and Winter courses of say, twenty weeks, to adults who have already experienced the

deadening effects of modern industrialism and desire to reach out to something creative, socially purposive and personally satisfying.

These courses should be inspirational and constructive, and should concentrate on the heroic and creative factors in the great constructive periods of history, and on how we might move into a new creative era here and now; I would therefore advise a careful study of the Danish Folk High Schools, which were founded by Bishop Grundtvig about a century ago during a period of depression in Danish history, and which were largely responsible for a remarkable spiritual and social revival in that country.

The charges for these courses should be as low as possible, and the colleges should be run solely by those who have the vision of their need and purpose. A wise Government would assist them with finance without interfering with their curricula, which should vary from college to college, as in Denmark.

This new cultural trend and outlook would in due course effect most of our cultural institutions, also the message of the churches. It would, I believe, stimulate the formation of study and action groups with the aim of local experiments in creative enterprise in every sphere—church groups, cultural and discussion groups, social clubs, workshop and community groups—village, city and suburban. These efforts might well inaugurate the creative revolution we need; they would have the moral and financial backing of many of my generation.

This revolution involves such industrial, economic, political and cultural changes as I have outlined in these Papers. It would free the human spirit from the overlordship of the machine, change our habits, chasten our desires, and thus modify our demands for markets, food and raw materials, which in turn would reduce the tensions which lead to war and open the way to world economic co-operation, to open diplomacy, political truthfulness and honesty, the termination of imperialism and power politics, and to permanent world peace in a new era of international relations.

Today we live in a fool's paradise, worshipping abundance yet wasting it in self-indulgences and costly armaments. The Western nations put the blame for the latter on Communism, and turn a blind eye to the basic fact that war

is inherent in their very way of life. Pacifists are also guilty of this error, even Christian pacifists. It is plain self-deception to say that all our war-producing problems could be solved around a table, given a little goodwill; for there can be no peace so long as maximum consumption of goods and services is the aim of the West in a world of shortages where the living standards of half its population are double or treble those of the other half, which is justly seething with discontent and revolt. Pacifists should be the first to challenge the materialism of our time with a simplicity of life which conforms to the world's need, to justice, and to the demands of the good life. A limit must be set to Western standards, to luxury and self-indulgence, and to the demands of fashion and social status. Our highest well being, and world peace, world brotherhood and co-operation, demand it.

It is precisely at this point that the pioneers of the creative society must begin. Self-control and self-discipline are the first need, and many have already made a good start. I have seen them in greatest number in India, where young men and women from every caste have abandoned caste and now labour with the no-castes on a subsistence basis in the gigantic task of co-operating with villagers in reconstructing Indian life according to the Gandhian pattern of agro-industrial village Republics, as an alternative to Western Industrialism. For this work they are trained and disciplined in Ashrams established for the purpose. Assisting them are many small groups of British and American Quakers, and in directly, many European members of the International Voluntary Service for Peace.

In the United States I have met many of the numerous groups that are trying to construct better patterns of living, starting with agriculture, and others that are working with Negroes in the endeavour to break down the colour bar. Some of these groups consist of Peacemakers, Peace Builders and other pacifists, whose pacifist witness has led them to the conclusion that peace is a way of life which they must try to construct. In Canada, Britain, France, Germany and in all the Scandinavian countries, various pioneer groups are similarly operating. Lack of space prevents me from giving a fuller account of them.

These are small beginnings, but they are highly significant. Today the coloured half of the world is struggling for libera-

tion from white domination. Soon it will be accompanied by a powerful, world-wide movement for the freeing of the human spirit and its cultures from the oppressions of the highly centralised, mechanised and militarised Western states. Is youth ready and willing to equip itself for that supremely important task? The answer to that question will decide the

future of civilisation, and indeed, whether it will have a future.

In closing this series of O.L.P.s, I would ask all those who have written to thank me for them, and all who feel they contain a message for our age, to help spread that message. Events are moving fast and the reflective thought is in short supply, and is at a discount!

our people are illiterate, the Malan gang will feel that it has brought about the Golden Age of Afrikanerdom. You see, the moment you get too many Africans going to school, you will make them agitators; they will be dissatisfied with slavery; they will want the things which are the special preserve of the white man. To stop this rot, give them a form of education good for their station in life. That station, mind you, will not be laid down by the Africans themselves; it will be dictated by the Malan gang.

them. As I said, they are only civil servants.

We would be wise to know that Verwoerd might be in so great hurry to make revolutionary changes in the form and content of African education. He will certainly have many good reasons for going about it by degrees. But the thing to bear in mind is not the tactics he will use as the fact that he and his ilk are determined to reach the goal. So that whether he is slow or fast is really beside the point. What we must be ready for is the fight to oppose education for slavery. And with the passing of the Bantu Education Act, that fight is now on.

While the fight goes on, very many men and women of all races will have to stick to teaching in African schools. Those who will do that knowing that they are against ideological Education will be the true friends of the African. But they must know quite clearly that the fight might be so complicated at a later stage that it might become part of an anti-quitling's duty to resign from teaching altogether. The time might even come when the African parent will withdraw all his children from school. These things do not happen in a day. Nor is the spectacular the best of ways to start. Opinion has to be educated on these things. It takes its time to learn. We must be ready to use these weapons when challenged by those whom we oppose. The battle for the African schoolchild will be a long and bitter one. Let us have our minds quite clear about it. For the present we are called upon to refuse firmly to serve on boards established on the apartheid principle.

There are Europeans in African schools who are anxious about their own future. I have no doubt in my mind that the Government would be happy if one day a situation arose when the missionaries in African schools felt they had to quit. The Government might not be so foolish as to place itself in the position of Mao Tse Tung, who has been driving Christian missionaries out of China. But I can very well imagine a situation arising when the Bantu Authorities, who will progressively have a lot to say on African education, will be dominated by pagan Chiefs with an abiding hatred for missionaries. The people who will then declare war on the missionaries will not be the Government. It is too dangerous that way because it might produce international repercussions.

AFRICAN VIEWPOINT

BANTU EDUCATION AGAIN

By JORDAN K. NGUBANE

A FEW weeks ago I stated in this column that the Bantu Education Act would create a situation where the man and woman of honour in the teaching profession would be compelled to look for other jobs and that the ideological schools we will then have will be a platform for quislings. Since then the article has been widely discussed and I notice that discussion has been no less anxious among non-Africans in our colleges.

There has been considerable uneasiness over the prospect of being regarded as a quisling and this makes it imperative that I should make a few points clearer.

In the first place I have no doubt in my mind that the Malan Government intends to use the African school for sinister political ends. On the one hand the African school will be used to work up national feeling against the English-speaking peoples of South Africa. The technique will most likely be an initial process of weaning the African from what are called English influences. We shall have less and finally no English history taught in African schools. I would not shed very many tears over this, personally. There is a lot of stuff which we can well do without. In its place I strongly feel we should have more African history. Our children should be taught that Dingane was a great patriot; one of the noblest sons of his race; that he stands on a footing of equality with Magqoma and with the proudest heroes we read of in Afrikaner or English history. The bias should be away from giving the African child the impression that when foreigners first landed on the soil of Africa, his ancestors did wrong by taking to arms to resist what has turned out to be slavery. I want my child to be taught that he comes of a noble race of fighters for human liberty, a race which has fought without tiring for three hundred years against white

domination. I would elect to have my son taught these things, rather than have him bored with the uxorious predilection of that notorious brute—King Henry VIII.

On the other hand we shall have as little English taught in our schools as possible. The idea will be as much to assert the claims of Afrikaners as to isolate us from the other South Africans and from the rest of the world. The Afrikaner who knows only Afrikaners belongs to the South African platteland, his white skin notwithstanding. The African who knows English belongs to the world, his dark skin notwithstanding. This is how apartheid comes into the scene: We must not feel we belong to the world; we must be kept apart from the world and the shortest route to that is to cut out English. To us, on the other hand, English as a language is a vital link of survival at present.

Bantu Education will next come along to say that we should not be taught the subjects that a white man learns at school because of the differences in our modes of life. You see, you cannot preach that men are different and then proceed to teach them similar things. We shall have a special brand of education designed to make us serve the white man better.

Government apologists talk glibly of getting the African to play an active part in the education of his children. In plain words, what does this mean? The African parent, although a taxpayer, will be forced to pay school fees for his children; build his schools; perhaps even pay his teachers. I do not for a moment say that we are afraid of doing this. We will walk barefooted and wear the sackcloth to defeat Verwoerd and enable our children to go to school. But the motive is quite transparent: To saddle us with such a heavy burden that a few of our children will go to school as possible. When the mass of

I know defenders of the Government will say that I am too suspicious. I read a lot into the future; that for very many years the people who will administer African education will be the men and the women at the head of our education and that we should trust these people. I am anxious, knowing that full well. These people are only civil servants to carry out the law as passed by parliament and to obey the rules as dictated by Verwoerd. So please do not tell me about them.

My point in all this is: With Bantu Education before us, our future is dark. Show me now one solitary teacher who will stand before African children and tell them that slavery is a good thing; that a dark future is ideal for his race! If you show me that man, he is a quisling. The man of honour will elect to starve, or go to jail; or dig the roads or labour on the farms or serve in jail, rather than poison innocent African minds by teaching them what he knows to be evil. The Christian too will feel called upon to clear out of a form of education which will distort the human personality in the African. God created us all in His own likeness, intent upon making us develop our creative powers to perfection. And we cannot do that unless we are free. Education as we know it in the civilised world is a process of continuous emancipation; not of incarceration. Bantu Education is designed to imprison the mind.

Having stated the goals of apartheid education as I see them and as I have understood them from Malanite literature as well as from the pronouncements and thought-habits of the Malanites, I must return to my main point—namely, the role of the African teacher in all this.

We would not be wise if we believed that the present offices of the provincial education departments are immortal. And even if they were, it would be childlike to pin our faith on

If, however the Obiefs themselves told the missionaries to clear out, why, Pretoria would insist that the Government is innocent.

But the challenge to ourselves and to the white Christians is there. It comes always from the people who frame these laws. Always it centres around the ideal of human liberty. We, Africans, must be free to learn those things which will make us live in the closest accord possible with what we believe to be God's Purpose for us in this country. The Christian

missionary must be free to teach and preach those things he sincerely believes to be true—without being afraid of being obucked out of the school by a coterie of pagans parading as Bantu Authorities.

The missionaries and ourselves have a common purpose and face a common challenge. Our reply should be a common purpose and face a common challenge. Our reply should be a common front. I shall go into this a more fully in the next article in this series.

PLAN TO APPLY APARTHEID TO UNIVERSITIES

WHEN the Commission of Inquiry sits next year to try to recommend a practical plan for applying apartheid to universities in South Africa, it is expected that it will find the whole body of student opinion in Natal solidly opposed to any apartheid measures.

The Natal University is at present the only university in the Union which combines the practice of segregation of classes with the principle of identical curricula and degrees of European and non-European students.

Through their Council, the students have declared that any imposition of segregation would introduce a practice of Government interference in the running of universities; and might also be used to prevent non-Europeans, once segregated, from receiving the same type of education as the European students.

The students have appealed to Members of Parliament to assist any attempts to impose segregation of classes upon universities whose governing bodies and students do not desire it.

At the Natal University, classes are already segregated, but both racial groups follow the same curricula, write the same examinations, and awarded the same degrees.

Students feel that, when considered in the light of the Government's policy as set out in the Bantu Education Bill, the practice of interference would be used to prevent non-Europeans from receiving the same education as at present.

"Such interference would lead, we fear, to discrimination in curricula and eventually in the type of degree available to non-Europeans at our own University," an official told the Press.

"Once classes are segregated at universities, and the Bantu Education Bill has been imposed on all higher education for non-Europeans, the way would be open for the imposition of similar policies, regardless of the wishes of the universities concerned, upon higher education for Europeans," he said.

"Although we are students of an academically segregated university, we are members of the student community of South Africa, which includes the academically non-segregated universities of Capetown and Witwatersrand. These are, by tradition and size, the most prominent in South Africa."

At these two universities, the students and the S.R.Cs. have repeatedly declared their desire to maintain the practice of non-segregation of classes.

They have repeatedly declared that such academic non segregation does not involve any undesirable social practices as has sometimes been alleged by members of the Nationalist Party.

Students in Maritzburg, as members of the N.U.S.A.S., desire to endorse the attempts made by these two universities to defend the right of their university authorities to regulate admission and the organisation of classes as they wish, and in the manner which is traditional to them.

INDIA'S MOTIVES

MR. V. K. KRISHNA MENON, leader of the Indian delegation to the United Nations General Assembly, told the Special Political Committee that India's motives in bringing the case of South African citizens of Indian origin before the United Nations could not properly be called into question. This had been a problem since 1860 ever since the Indian labourers were first brought to South Africa.

Mr. Krishna Menon was replying to South Africa's criticism of India's motives in calling for the United Nations' intervention to bring about a settlement of the South African Indian problem. He said that South Africa had accused India of presecuting a vendetta, with a desire to make political capital out of the matter and with having expansionist tendencies in Africa. Nothing is more farther from truth.

It had never been accepted that Indians who had contributed so much to the well-being of that country should be second-class citizens.

India was told now to negotiate and conciliate, said Mr. Menon. Again and again, India had gone to various meetings and conferences to negotiate on that subject.

The matter had been regarded all along as a matter not exclusively within South Africa's domestic jurisdiction and it was not until recently that South Africa had even made such a claim.

Mr. Menon denied that India was trying to flood other countries with its immigrants. Indians were not colonising people. There were 367 millions in India and only 12 millions of Indian origin were elsewhere after a century in which Indians had been taken as labourers, to South Africa, to Fiji, to Caribbean and elsewhere. Indians are not after other people's land, he declared.

Recalling that South Africa has accused India of being hostile to the Union and that India had applied economic

sanction unilaterally, Mr. Menon said that South Africa had infringed terms of previous agreements, and public opinion in India had been considerably aroused. Trade sanctions had been applied with adequate notice but that was done by a British Government in India before India had even gained its independence.

India and Pakistan had not set their faces against a conference with South Africa, declared Mr. Menon.

Sixty-Nation Special Political Committee is expected to vote on the resolution now before it. The resolution calls upon South Africa to suspend her racial segregation laws, continuance of United Nations Offices Commission on South Africa and keeping the problem on the United Nations agenda for at least another year.

NEW BOOKS

Just Arrived From India

- A Gandhi Anthology
—By V. G. Desai 9d.
- Which Way Lies Hope
—By R. B. Gregg 2/-
- A Nation Builder At Work
—By Pyarelal 1/6
- Why Prohibition
—By Kumarappa 1/-
- Gandhi And Marx
—By K. G. Mashruwala 2/8
- Satyagraha In S.A.
—By M. K. Gandhi 15/-
- Bapoo's Letters To Ashram Sisters
—By Kaka Kalelkar 2/6
- The Wit And Wisdom Of Gandhi
—By Homer A. Jack 22/-

Obtainable from:

'INDIAN OPINION'

P/Bag, Phoenix, Natal.

Cuticura

SOAP

Every wash a luxury skin treatment!

Baby simply loves the caressing softness of its silky and fragrant lather. It is so soothing and cooling to hot, smarting skin. After the bath a dusting with exquisitely perfumed Cuticura Talcum Powder will ensure baby's comfort.

FOR SENSITIVE SKINS

LATEST MATERIALS!

DOUBLE BORDER FAISLEY
CREPE-DE-CHINE 45" 5,6 yd.

EMBOSS GEORGETTES
all shades 45" 10'6 yd.

OPAL GEORGETTES
45" all shades 12'6 yd.

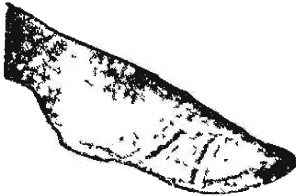
VELVET CHENILE
GEORGETTES 45" 15 6 yd.

44" PRINTED GEORGETTE
Spot & Floral Designs 45" 4'11 yd.

44" COLOURED GEORGETTES
4'11 yd.

CHAMPALS!

Ladies Latest Plastic Champals
all shades sizes 3 to 7 16/6 pair.
Colours: Green, White, Red,
Brown, Blue and Wine.

SAREES!

EMBROIDERED GEORGETTE
SAREES.
all shades £3/15/0 each.

WHITE COTTON SAREES
22/6 each.

GEORGETTE JARI WORK
SAREES £5-10-0.

EMBROIDERED SUEDE SILK
SAREES with borders 63/- each.

LADIES UNDIES

Hope range of SLIPS, NIGHTIES,
PANTIES, BLOOMERS etc.
Now unpacked.

Saree Borders, Jari Trimmings
Always In Stock.

CHAMPALS

Ladies Leather Champals
Size 3 to 7 11/9 pair.

BABY WEAR!

INFANTS KNITTED WOOL
SHAWLS 17/6 to 30/- each.

INFANTS COT BLANKETS
Pink & Blue 6/3 & 12/6 each.

INFANTS GEORGETTE
DRESSES SMOCKED
18/11 each.

INFANTS BOOTIES, BONNETS,
BIBS, PILCHERS,
all one price 2/11 each.

HOUSE - HOLD

Bedsheets 15/6 to 25/- each.

Pillow Cases plain 3/6 each.

Pillow Cases Embroidered
4/11 each.

Towels from 2/11 to 15/6 each.

Table cloths & Satin Bedspreads
at Reduced Prices.

MENS & BOYS

SHIRTS, PYJAMAS, SOCKS,
TIES, HANDKERCHIEFS Etc.
Specially reduced.

JAYBEE SILK HOUSE

39a MARKET STREET, JOHANNESBURG.

P. O. Box 5169.

Phone 33-6229.

FOR...
RUBBER STAMPS

AND
PRINTING

CONTACT...
**STANDARD
PRINTING PRESS**

**GENERAL PRINTERS
AND
RUBBER STAMP MAKERS**

73 BEATRICE STREET, — DURBAN.

PHONE 81008. TELEGRAPHIC ADDRESS
P.O. BOX 2782. "QUICKPRINT"
ESTABLISHED 1927.

*News the other papers
don't print
is to be found each week
in*

PEACE NEWS

World news—events in Africa,
Asia, America, Europe—news of
constructive peacemaking; race
relations; progress towards a
non-violent society.

Obtainable by air-mail each week from Britain at
50s. 6d. per year; sea-mail 21s; 4 weeks trial sub-
scription (sea-mail) 2s. 6d.

South African representative:

ELLA B. ELDER

Brownlee Street, Stutterheim, Cape.

London office:

3 BLACKSTOCK ROAD, N. 4

AIR-INDIA INTERNATIONAL

THE following information supplied by the office of Air India International, 95 Salisbury House, Smith Street, Durban, will be interesting to all air travellers:—

With effect from 23rd October, the new seating arrangements on all services from Nairobi will be 12 Standard (First Class) seats and 39 Tourist seats.

Although it is still not possible to accept cargo originating in the Union of South Africa for transit through India, consignments may now be accepted for carriage from Nairobi to Karachi on onward transportation by a carrier not subsequently calling at any point in India.

It is again emphasised that passengers must be in possession of valid Yellow/Fever Certificates before embarkation at Nairobi will be permitted.

Although Smallpox Certificates are not essential for entry into Pakistan/India, it is strongly recommended that passengers should have valid certificates in their possession.

Certificates against Cholera are not compulsory for entry into Pakistan/India, but they are essential for return to Africa and all passengers are recommended to have inoculation against Cholera before embarking on their outward journey.

8th June 1948 marked a great step forward in Indian Civil Aviation, the birth of India's first International Air Service. At five minutes after midnight the Air-India International Constellation "Rajput Princess" took-off from Santa Cruz Airport, Bombay, via Cairo for London, carrying many important personalities on the first scheduled international service. The occasion was of sufficient importance for the Government of India to com-

memorate it with a special stamp issue.

The initial frequency on which services were begun was one flight a week, which was soon stepped up to two, then to three and now four flights per week. Though in the beginning only Geneva was served in Continental Europe the service has been extended to cover other important cities including Rome, Paris and Dusseldorf.

Again, to serve the needs of passengers in other parts of India the service was extended Eastwards to include Calcutta in October 1950, and the Capital was introduced on the route in December 1952.

21st January 1950 saw the inauguration of a new service from Bombay via Karachi and Eden to Nairobi (East Africa). This service is largely used by people with business and family interests both in Africa and India. It is also the fastest and the lowest-fare link between Africa and the Far East. The first "Tourist" Service in the East by an IATA Carrier, was operated by Air-India International from Bombay to Nairobi on the 7th December 1952. This service offers low cost transportation with all the benefits of air travel and has proved most popular.

From small beginnings in 1948 when only 2600 passengers, 86,195 lbs. of cargo and 81,170 lbs. of mails were carried, Air-India International has now a standing comparable with the leading international airlines of the world. In 1952, 21,499 passengers, 1,169,000 lbs of cargo and 4,82,000 lbs. of mails were carried on A.I.I. services. This record of development and achievement augurs well for the bigger role A.I.I. will play in India's air transport industry on the threshold of a new impetus and wider horizon.

SEATS FOR S.A. MEDICAL STUDENTS IN COLLEGES IN INDIA

A LIMITED number of seats in medical colleges in India are reserved for students of Indian origin domiciled abroad. South African Indian students can also apply for nomination to these reserved seats. Candidates who possess the minimum qualifications given below should apply in the prescribed form to the Assistant Secretary to the High Commissioner for India, P.O. Box, 8327, Johannesburg. Full details and application forms can be obtained from the Office of the High Commissioner for India, Johannesburg.

Such students as are already studying in India may obtain application forms from the Secretary to the Government of India, Ministry of External Affairs, New Delhi, to save time.

2. The minimum qualifications for admission to a medical college in India is Inter Science examination of a recognised University in India with subjects Physics, Chemistry, Biology (Botany and Zoology) or an examination which is accepted as equivalent to the Inter Science examination by the university concerned.

Students who have passed the B.Sc. examination of a University in South Africa with Physics, Chemistry, Botany and Zoology will be eligible to apply. Some Indian Universities are prepared to recognise First Year B.Sc (Medical) as equivalent to Intermediate Science and students who hold this qualification can also apply.

A candidate who at the time of application is not eligible for admission but is studying for an examination success in which will render him eligible for admission can also apply. But only those candidates who secure either a first class or a second class in Inter Science examination to be held in March 1954 will be considered.

3. All applications must reach the office of the High Commissioner for India by 31st January 1954 at the latest. Any application received after that date will not be considered. Applications sent before 15th January 1954 should be sent P.O. Box 8327,

Johannesburg, and those sent after that date to P.O. Box 1245, Cape Town.

Social & Personal

Miss Padmini Chetty, daughter of Mr. and Mrs. O. G. Chetty, of 103 North Street, Durban who is among the first of the few Indian girls studying nursing overseas has arrived back in the Union. On Sunday afternoon she was accorded a welcome home by the Natal Tamil Vedic Society in St. John's Hall, Epsom Road. Miss Chetty has become a qualified Sister tutor.

Mr. Suresh B. Mehta, son of Mr. B. U. Mehta of Messrs Mehta and Sons, Louistrichart, after completing his studies in India has returned in the Union. He has acquired the B.A. and the B. com degrees of the Bombay University.

ALL INDIA RADIO

CHANGES IN EXTERNAL SERVICES

The All India Radio has made some changes in their External Services Programme for South and East Africa and Mauritius. They have reintroduced English news and Hindi programme during the evening session. The programme and the frequencies at which it is broadcast are given below:

Programme	Timings (hrs)	Timing (hrs)	Wavelengths in meters.
	Indian Standard Time.	Local Time	
News in Gujarati	0930-0940	06.00 to 06.10	25.27; 19.88
News in English	0940-0950	06.10 to 06.20	35.27; 19.88
Programme in Hindi	0950-1040	06.20 to 07.10	25.27; 19.88
Swahili Programme	1615-1645	11.45 to 12.15	19.62; 16.91
News in English	2115-2125	17.45 to 17.55	25.45; 19.72
News in Hindi	2125-2135	17.55 to 18.05	25.45; 19.72
Programme in Hindi	2135-2200	18.05 to 18.30	25.45; 19.72

BOOKS FOR SALE

UPANISHADS FOR THE LAY READER		
—C. Rajagopalachari	6	0
VEDANTA THE BASIC CULTURE OF INDIA		
—C. Rajagopalachari	5	6
BHAGAVAD GITA—Abridged and explained		
by C. Rajagopalachari	4	0
INTERNATIONAL SHORT STORIES		
—The best from 23 countries	17	6

Obtainable from:

INDIAN OPINION,

P. Bag, Phoenix, Natal.

Things In General

Bus Apartheid In Capetown

The Commission appointed by the Minister of Transport to work out a practical scheme for the application of apartheid in Capetown buses will resume its sittings in Capetown in February.

Bursary For Indians

Ladysmith Town Council has made provision, subject to the Administrator's consent, for the annual allotment of a bursary, valued at £20 a year, to a deserving Indian scholar resident within the borough.

Arya Samaj Cato Manor

The 23rd annual general meeting of the Arya Samaj Cato Manor (Founded 1921) was held last week at the Arya Samaj Hall, Mayville. Mr. R. Devduth presided. The Secretarial report was submitted by Mr. R. S. Gokool. The Samaj had shown good progress during the year under review. Regular Sunday Services and Daily English and Vernacular classes are being held at the Samaj Hall. Adult evening Classes are also being conducted for the benefit of those who are employed and attending Colleges etc. It was the intention of the Samaj to establish a library, and Physical Culture Classes for the benefit of the members and the general public. First aid and Sewing Classes for girls will commence from next term. The Hon. treasurer, Mr. D. Hanchander stated that for many years Messrs. C. N. Rana, P. Seobran and P. Ramcharan were contributing towards the maintenance of the school. He thanked them and others for their kind assistance. The

following office-bearers were elected; for the ensuing year patrons: Messrs. Pandit Nardeo, Dr. Bhagat Ram Sahgal, B. M. Chathu, B. Ramcharan, W. S. Singh, and P. Seobran; president: R. Devduth; joint hon. secretary: R. S. Gokool, and M. Bhikarie; hon. treasurer: D. Harichan; vice-president: Messrs. K. Juroop, R. Arjoon and H. Ramouthar; committee: Messrs. D. P. Seobran, D. S. Padarath, J. Dasrath, H. Benie, R. Luthchman, Mohan Singh, Sher Singh, D. Dowbrath and D. Sunder.

Shree Sanatan Vishnu Mandir

The Shree Sanatan Vishnu Mandir, Candella Estate, Mayville, held its third special general meeting and third annual meeting at the Candella Boys' School, Mayville, recently. Mr. J. Baboolall Maharaj, one of the patrons of the Mandir, spoke in his capacity as a patron and also as a representative of the Shree Sanatan Dharma Sabha (Natal). He praised Mr. T. G. Desai, the chairman of the Shree Sanatan Vishnu Mandir, for the manner in which he had guided the affairs of the Mandir and was very proud to see that although he had reached a retiring age he was still prepared to be harnessed. He also spoke on the secretaries annual report and treasurer's financial statement and congratulated the joint secretaries and the treasurer for the good work they had done during the year. Other speakers also spoke on the reports and congratulated the officials on their good work.

TO FIGHT T.B.

The Evaton Indian community appeals to all the Indian people of the Transvaal to come to a great Anti-T.B. Concert at the New Great Hall of the Wilberforce Institute on Friday, 25th December, 1953 at 8 p.m.

Come and enjoy yourselves at an exquisite programme to be rendered by Master Harishchandra and the Delightful Devi Sisters.

Prices: 10/6; £1-1-0 £5-5-0.

For tickets and further information write to:—

P.O. Box 94, Evaton, Transvaal.

There are two simple ways of getting to Evaton from Johannesburg:

(1) On the main Johannesburg-Vereeniging Road, branch off to the right at the 23 mile post at De Deur and then follow the directions to the hall.

(2) On the main Johannesburg-Van Der Byl Road, branch off after the 26 mile post and then follow the directions to the hall.

TROUBLED WATERS

By JOHN O'HIND

This book deals with that period of Indian history when three empires were at a clash with each other on the Indian Peninsula. The Mughal Empire was breaking up; the Maratha Kingdom was declining; and the British were establishing themselves. The story is full of suspense, keeping the reader engrossed in the acts of heroism and valour, naval bombardment and piracy on the high seas, escapades, a chase with bloodhounds, and romance. Order your copy as soon as possible, as there are only a few copies on sale at our office.

Price 10s.

Available at:

'Indian Opinion',
P/Bag, Phoenix, Natal.

INDIA INDEPENDENCE NUMBER

Published as Special Number of *INDIAN OPINION* to commemorate the attainment of Freedom by India.

Printed on art paper and profusely illustrated.

With historic pictures connected with India's struggle for Freedom and with photos of the late Dadabhai Naoroji, Tilak-Gokhale, Subash Bose and many others who have sacrificed their lives in fighting for freedom and of Mahatma Gandhi, Pandit Jawaharlal Nehru and many others who have lived to see the fruits of their labour.

Also containing a brief Survey of the work of the Indian National Congress from the time of its inception.

Price 2s.

KARACHI
BOMBAY
ADEN
NAIROBI
DURBAN

FASTEST to INDIA and PAKISTAN

A Luxurious Constellation leaves Nairobi regularly for Karachi and Bombay with full hostess service and the choice of vegetarian and non-vegetarian meals. There is also a special tourist class service from Nairobi. Ask your Travel Agent for full details.

AIR-INDIA INTERNATIONAL

FOR DETAILS APPLY I.A.T.A. AIRLINES AND AGENTS

BOOKS FOR SALE

GANDHIANA—D. G. Deshpande—(A Bibliography of Gandhian Literature)	5	0
PILGRIMAGE FOR PEACE—Pyarelal	12	6
TO STUDENTS—M. K. Gandhi	6	0
GANDHIAN ETHICS—Benoy Gopal Ray	2	0
BAPU—Marry F. Barr	4	0
COMMUNAL UNITY—M. K. Gandhi	25	0
FAMOUS PARSIS	7	6
SEVEN MONTHS WITH GANDHI—Krisnadas	12	6
STORY OF THE BIBLE—S. K. George	6	0
A RIGHTEOUS STRUGGLE—Mahadev Desai	2	3
THE POLITICAL PHILOSOPHY OF MAHATMA GANDHI—Gopinath Dhewan	17	9
GANDHIJI AS WE KNOW HIM—Intimate and delightful incidents by various writers	9	0
NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. I.—M. K. Gandhi	15	0
NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. II—M. K. Gandhi	14	0
THE STORY OF BARDOLI—Mahadev Desai	6	0
FROM YERAVDA MANDIR—M. K. Gandhi	1	0
MAHADEV DESAI'S EARLY LIFE —By Narahari D. Parikh	2	6
DEHUMANIZATION IN MODERN SOCIETY —Rene Fulop-Miller	1	0

Obtainable from:

"INDIAN OPINION,"

P. Bag, Phoenix, Natal.

Golden Number

OF

"INDIAN OPINION"

Souvenir

Of The

Passive Resistance

Movement

1906—1914

*****

Price: Four Shillings.

Obtainable From:

"Indian Opinion"

Phoenix, Natal.

BOOKS FOR SALE

INDIAN JUDGES (Biographical and critical sketches with portraits)	7	6	SOVIET ATTITUDE TOWARDS CHINA Pacts And Facts—Stanley Powell	5	0
EMNIENT AMERICANS WHOM INDIA SHOULD KNOW—Jabez T. Sunderland	7	6	AMONG THE GREAT (Conversation with Romain Rolland, Mahatma Gandhi, Bertrand Russell, Rabindranath Tagore and Sri Aurobindo)—Dilip Kumar Roy	23	0
THE BHAGAVAD GITA—The Lord's Song—(An English Translation)—Annie Besant	1	0	TWO HISTORICAL TRIALS IN RED FORT —An account of the trial of the Officers of the I.N.A.	14	0
WHAT IS WRONG WITH INDIAN ECONOMIC LIFE? —Dr. V. K. R. V. Rao	3	0	WHY CRIPPS FAILED (Documented account from the Indian Nationalist point of view)—M. Subrahmaayan	2	6
OUR INDIA (Children's stories by various writers, illustrated) —Minoo Masani	2	6	GANDHI-JINNAH TALKS (Text of Correspondence and other relevant matter)	2	6
COTTAGE INDUSTRIES AND THEIR ROLE IN INDIAN ECONOMY—Prof. Rao	2	6	THE STORY OF MY EXPERIMENTS WITH TRUTH —M. K. Gandhi	15	0
GOLDEN NUMBER OF "INDIAN OPINION", 1914 (Souvenir of the Passive Resistance Movement in S.A., 1906-1914)	4	0	CHRISTIAN MISSIONS IN INDIA (Their place in India)—M. K. Gandhi	5	0
THE DELIVERANCE (A picture of the palpitating life of the joint family)	4	6	RAMANAMA—M. K. Gandhi	2	0
GANDHIAN TECHNIQUES IN THE MODERN WORLD—Pyarelal.	2	0	TOWARDS NON-VIOLENT SOCIALISM —M. K. Gandhi	5	0
INDIAN STATES' PROBLEM (Gandhiji's Writings and Utterances)—M. K. Gandhi	10	0	REBUILDING OUR VILLAGES—M. K. Gandhi	3	0
FOUNDATIONS OF PEACE (Critical study of the conditions which precipitated two world wars)—K. T. Shah	15	0	AN ATHEIST WITH GANDHI—Gora G. R. Rao	2	0
INDIA SPEAKING (Various contributions on economic, political, cultural and social problems of modern India)	15	0			

Obtainable from:

'Indian Opinion,'

P. Bag, Phoenix, Natal.

Phones: 29121/3 (Switchboard)
24179 (Manager)

Cables & Tel. Add:
"PROSPERITY" (All Branches)

P.O. Box 2197

(Established 1927)

Premier Produce

Co. (Pty) Ltd.

General Wholesale Merchants
EXPORTERS AND IMPORTERS

Buyers and large Stockists of all kinds of Indian and European Groceries, Provisions, Soaps, Oils, Grains, Beans, Peas, Kaffircorn, Malt, Maize, Maize Products, Wheat, Wheaten Products, Crockery, Hardware and also Coal of all types.

All enquiries for Export and Import
to the Head-Office.

Head-Office: "PREMIER HOUSE"

364 Pine Street, Durban.

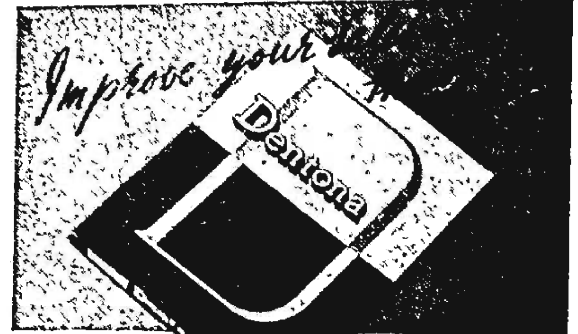
also at

JOHANNESBURG

Phones: 34-3554/5
P.O. Box 200, Fordsburg,
82, Crown Road,
Fordsburg, Johannesburg.

BENONI

Benoni Coal Site
Phone 54-1813,
Rangeview Coal Sites—54-2205
P.O. Box 392, Benoni.

Full range of men's and
boys' khaki shirts and
clothing.

Is khaki
gabbe,
tropicals.

DENTONA
SHORTS AND SLACKS
IN MOCASHEE Road.
TRADE ENQUIRIES

UNION OF S. AFRICA, SWAZILAND; BASUTOLAND,
SOUTH WEST AFRICA, SOUTHERN BECHUANALAND.

DENTON TRADING CO.

Phone 34-4331

JOHANNESBURG

P.O. Box 3561

N. RHODESIA
FEIGENBAUM BROS.

Phone 2758

BULAWAYO

P.O. Box 354

SOUTHERN RHODESIA
MASHONALAND, P.E.A. & N. BECHUANALAND

Phones 2-1219/2-4924

W. F. NEUMAN
SALISBURY

P.O. Box 1492

BRITISH EAST AFRICA
VAN BRUSSEL & CO. (E.A.) LTD.

Phone 4010

Trust Mansions

NAIROBI

BULAWAYO CLOTHING FACTORY LTD.

Phone 2410, Bulawayo, P.O. Box 427, Southern Rhodesia.

Proprietors:

C. L. Patel, D. K. Patel
V. B. Patel, H. J. Patel
K. C. Patel.

The Star Clothing Factory

Wholesale Merchants

CLOTHING MANUFACTURERS

P.O. Box 237. Phone 514.
Jameson Road, Livingstone,
NORTHERN RHODESIA.

Our S.A. Representative:

H. L. Hompes & Co.,
(Pty.) Ltd.

Durban, P.O. Box 1307.
Johannesburg, P.O. Box 3480.
Capetown, P.O. Box 824.

NEW TYPEWRITERS

POPULAR MAKES

Remington, Smith-Corona, Olivetti,
Hermes, R. C. Allen.

PORTABLE & STANDARD MODELS
AVAILABLE AT:

NATIONAL OFFICE SUPPLIES
(PTY. LTD.)

(Directors: N. V. MEHTA, J. P. GOKOOL, K. V. MEHTA)

LEGAL & COMMERCIAL STATIONERS

OFFICE EQUIPMENT SPECIALISTS

76 Victoria Street, Durban.

PHONES 22622
" 63335

P. O. BOX 1327
Tel. Add. NOSLIMITED.

For Quality Printing Consult:—

UNIVERSAL PRINTING WORKS

Commercial Printers & Calendar Specialists

9 Bond Street, Durban, Phone 25295.

ઇન્ડિઅન

ઓપિનિઅન

મહાત્મા ગાંધીજીના હસ્તે સને ૧૯૦૩માં સ્થપાયું.

પુસ્તક પા' મું—અંક ૪૯
તા. ૧૨ ડિસેમ્બર, ૧૯૫૩.
કુટક નકલ પેની ૬.
૬૨ શુક્રવારે બહાર પડે છે.

જ્ઞાન અને ભક્તિ

આચાર્ય વિનોબા ભાવેના "ગીતા પ્રવચનો"માંથી

વિવિધ ધર્મો

ધર્મની ઉપાસનાના અનેક માર્ગો છે. નદીમાં ઉતરવા માટે જમ અનેક ઓવારો હોય છે તેજ રીતે આનંદના સામર સમાન પરમાત્માની પાસે પહોંચવા માટે પણ અનેક ઓવારો છે. એમાંના કોઇ પણ એક ઓવારો થી ઉતરીને આપણે આરામથી એ સામરમાં તરી શકીએ છીએ. શુદ્ધ ભક્તિથી પાળેલો કોઇ પણ ધર્મ આપણને પરમાત્મા પાસે પહોંચાડી શકે છે. દાદરથી, અથવા વાંસની નિસરણીથી કે દોરગાંની મદદથી પણ માળ પર ચડી શકાય છે. માર્ગો બિન બિન પ્રકારના ડાવા છતાંયે આપણે ધારણે મુકામે પહોંચીએ જ છીએ. અલગ અલગ નેટલા ધર્મો છે તે બધા પરમાત્મા પાસે પહોંચવાના માર્ગો જ છે. એથી સૌ પોત પોતાના ધર્મ પ્રમાણે ધર્મની ઉપાસના કરે. ખ્રિસ્તીઓ ખ્રિસ્તી ધર્મની રીતે, મુસલમાનો ઈસ્લામની રીતે અને હોંડુઓ હોંડુ ધર્મશાસ્ત્રો અનુસાર ધર્મની ઉપાસના કરે એમાંજ સૌનું બહું છે. સાચા ભક્તો-બીજા ધર્મ વાળાઓનો કદી પણ અનાદર કરતા નથી.

—શ્રી. રામકૃષ્ણ પરમહંસ.

એક વખત એવો હતો કે જ્યારે જ્ઞાન પર મારી ખુબ મદાર હતી. પણ કેવળ જ્ઞાનથી માફ કામ પાર પડે એવું નથી એવો મને અનુભવ થયો છે. જ્ઞાન વડે મનના સ્થુળ મળ બળી ને ખાક થઈ જાય છે. પણ મનના સુક્ષ્મ મળને ધોવાનું સામર્થ્ય તેમાં નથી. સ્વાવલંબન, વિચાર, વિવેક, અભ્યાસ, વૈરાગ્ય, એ બધાંયે સાધનો લઈએ તો પણ તેમનાથી મનના સુક્ષ્મ મળ ભૂંસી શકાતા નથી. ભક્તિના પાણી વગર એ મળ ધોવાતા નથી. ભક્તિના પાણીમાં એ શક્તિ છે. આને જોઈએ તો તમે પરાવલંબન કહો. પણ પરનું એટલે બીજાનું અથવા પારકાનું એવો અર્થ ન કરતાં તે શ્રેષ્ઠ પરમાત્માનું અવલંબન એવો અર્થ કરો. પરમાત્માનો આધાર લીધા વગર ચિત્તના મળનો નાશ થતો નથી.

કોઈ કહેશે, "અહીં જ્ઞાન શબ્દનો અર્થ ઓછો થયો છે; જ્ઞાનથી જો ચિત્તના મળ ન ધોવાતા હોય તો જ્ઞાન ઓછા દરેજનું છે એવું સાબિત થાય છે" આ આક્ષેપ હું સ્વિકારું છું. પણ માફ કહેવું એવું છે કે આ માત્રીના પૂતળામાં શુદ્ધ જ્ઞાન થવું કઠણ છે. આ દેહમાં રહીને ઉત્પન્ન થયેલું જ્ઞાન મને તેવું શુદ્ધ રૂપ હશે તોયે તે અસલ કરતાં થોડું ઓછું જ ઉતરવાનું. આ દેહમાં ઉત્પન્ન થનારા જ્ઞાનની શક્તિ મર્યાદિત હોય છે. શુદ્ધ જ્ઞાન નિર્માણ થાય તો તે ચિત્તના-બધાયે મળને બાળીને ખાક કર્યા વગર રહે નહિ એમાં મને જરાયે શક નથી. ચિત્ત સમેત બધા યે મળને બાળી નાખવાનું સામર્થ્ય જ્ઞાનમાં છે. પણ આ વિકારી દેહમાં જ્ઞાનનું બળ ટુંકું પડે છે. તેથી તેનાથી સુક્ષ્મ મળ ધોવાતા નથી. ભક્તિનો આશરો લીધા સિવાય સુક્ષ્મ મળ ભૂંસી શકાતા નથી.

Phone 22905 Tel. ADD. : "GANDABHAI"

The Home Of
INDIAN SWEETMEATS.
G. C. Kapitan & Son

Vegetarian Restaurant

Upcountry customers are requested to send their cheques with their orders.

Write For Price List.

સ્વાદિષ્ટ મીઠાઈનું જાણીતું મથક

વધારામના માહોરો ઓરડર સાથે ચેક મોકલવા મહેરમાની કિસ્મી.

પ્રાઇસ લીસ્ટ મંગાવો

**154 GREY STREET,
DURBAN.**

Phone 339859

Phone 228727

K. J. TAVARIA

Representing Associated Shop Fitters Ltd.
43 Commissioner Street, JOHANNESBURG

ગલાસ કાઉન્ટર

સુન્દર અને ટકાવ ગલાસ કાઉન્ટર, શો કેસીસ, વોલ કેસીસ, સ્વીટ કાઉન્ટર તેમજ ફીશ કાઉન્ટર, ફીશ ફાયર, સુન્દર લીન્ટો ફીટીંગ્સ વીગેરે હમારે વ્યાં મળશે. તમારા જુના કાઉન્ટર-બલ્બી અથવા વેચી આપીશું. લાંબી સુલતની ઉધારની ગોઠવણું કરી આપીશું.

GLASS COUNTERS

Glass Counters, Show Cases, Wall Cases, Sweet Counters, Fridge Counters, Fish Frier, also up to date Window Fittings: We sell your old Counters. Easy Terms Arranged.

ધીરુભાઈ પી. નાયક

સુસાફરી. ધીમાનાં અને જનરલ એજન્ટ

હીંદુસ્તાન અમર ઈન્ડીયાના કોઈ પણ ભાગની હવાઈ ટ્રિપ્સ અમર જમીન માગે સુસાફરી કરવા થર બેઠા અમારી મારફતે હુકમ કરો. જાંબી, આગ, ચોરી, દુલ્હાડ, અક્ષમાત, પ્લેટ્સાસ, વિગેરેના વીમા અમે ઉતરાવી આપીએ છીએ.

ઈન્કમટેક્સ, પરસનલ ટેક્સ, હિસાબના ચોપડા લખાવવા રેવન્યુ ઓફીસરન્સ સર્ટીફિકેટ કે નેપારના લાયસેન્સો પાસપોર્ટ તેમજ ઈમીગ્રેશનને લગતી લાગતોમાં કોઈ પણ ફી લીધા વિના અમે મફત સલાહ આપીએ છીએ. નેશનલ ટ્રયુસ્ટીઅલ લાઈફ એસોસીએશન ઓફ ઓરટ્ર લીધા, થોઈશાયર ઈનરયુરન્સ કંપની લીમીટેડના પ્રતિનિધિ.

Phone : 33-9033. 29e Commissioner Street, JOHANNESBURG.

ધી ન્યુ દિલ ખુશ-સ્વીટ માર્ટ

મેનેજર: મફીમાઈ બાબુભાઈ મહીચોરવાળાં.

રેક જાતની મીઠાઈઓ, ચોખ્ખા ધીની તેમજ ચોખા ચેવા, મસાલાથી અમે બનાવીએ છીએ.

અમારું 'વખલાએણું' સુરતી ભુજું ચેવ, અમરા, માંડીઆ, બાજઆ, પાતરા વિગેરે કરેલા તાજ બનાવીએ છીએ.

પાર્ટી વીગેરે માટે મોટા પ્રમાણમાં મીઠાઈ ઓર્ડર પ્રમાણે ટુંક વખતમાં બનાવી આપીશું.

PHONE 33-6575. P. O. BOX 3680.
THE NEW DIL-KHUSH SWEET MART,
34 President St., Corner Diagonal Street.
JOHANNESBURG.

તાજી ઉમદા ફ્રુટ

ડરબનનું આજુ ૧/૬ રતલ; મોટી કમીનું લસણ ૧/૬ રતલ; ગોળ બાસ ક્રીટ ૧૦/૬ ડ્રગન; લાંબી અને સ્કવેર બાસક્રીટો ૧૬/૦ ડ્રગન; કપુરી તથા સેવલી પાન શી. ૫ રતલ; પોરટેજ અક્ષમ.....બનાના, કાચા બનાના, પોપો, પાછનાપલ, નામીસ અને મેન્ડરીન રોજના અમર બાવથી મળશે. દેશી શાકભાજીમાં સુરતી સફેદ પાપડી, કાળી પાપડી, તુવેર સીંગ, વેમણુ, શેકટાની શીંગ, કુધી અને લીલાં મરચાં મળશે. શી. ૭-૬ થી શી. ૧૦ નું પારસલ બનાવી પોરટથી મોકલીએ છીએ. સુરણ, આંબા હળદ તથા લીલી હળદની મોસમ ચાણુ યજ છે. કાચી ઠોરી પણ હવે મળી શકશે.

A. KADER & Co., (PTY) LTD.
WHOLESALE FRUIT MERCHANTS
P. O. Box 251. DURBAN.

NATHOO TABHA

TIMBER & HARDWARE MERCHANT & DIRECT IMPORTER

Door, Windows, Corrugated Iron, Cement, Monarch, Iron Duke, Buffalo, and Elephant brands paint or any other building material at reasonable price.

Established 1907, **NATHOO TABHA,**
107 Queen Street, Phone 24647.
Telegraph "Mani," DURBAN.

કરનીચર! કરનીચર!! કરનીચર!!!

બેઝમ સુદ, ગાઈનીમરમ સુદ, વોઈશીબ, હોર્સીબ એસ, આઈવોઈ ઓફીસ ટેસ્ટ, છુક ટેસ, ટેબલ, તલન કીફાલત બાવે ખરીદી શકશે. બને પધારી લાભ લેવા શુકશે નહિ.

—બોક્સ, ટેબલ અને કીચન હરેસર—

જે હમારી કેપરેમ નીચે તઈમાર માય છે. તેને સ્ટોક હમેશા તઈ-માર રહે છે. માન રોહા બાવોના પ્રાઈસ બોરડ મંગાવો અને નેપાર આગ વધારો.

L. MISTRY

51 BREE STREET, BURGERSDORP, J'BURG.
PHONE 33-4691. BOX 2526.

“ઇન્ડિયન ઓપિનિયન”

શુક્રવાર તા. ૧૧ ડીસેમ્બર, ૧૯૫૩.

બ્રીટીશ સરકારની ઝાટકણી

બ્રીટીશ સરકાર જે રીતે માઉ માઉની હીલ-ચાલને હાથમાં લઈ રહી છે એથી બીન-ગોરા લોકોને જરાયે સંતોષ નથી. તેમ યુરોપના ઉદાર મતવાદીઓને પણ તેથી સંતોષ નથી. તેઓને લાગે છે કે તેનું સુળ કારણ તપાસવાને બદલે જેઓ એ હીલચાલને માટે જવાબદાર છે તેઓનું કાસળ કાઢી આખી હીલચાલને કચડી નાખવાને નિરંકુશ પગલાં લેવા માં આવી રહ્યાં છે. લાગતા વળગતા અધિકારીઓને એટલું સુજતું નથી કે તેમ કરવાથી એ હીલચાલની પાછળની ભાવનાને મારી નાખી શકાવાની નથી. ખલકે તે વધારે ને વધારે ભેર પકડતી જશે. જન માલની ભયંકર ખુવારી કરનારા ભૂતકાળ ના બે યુદ્ધોપરથી કમનસીબે ધડો લેવાયો જણાતો નથી. માઉ માઉને નામે નિર્દોષોની આજે કંઈક સુદતથી કતલ ચાલી રહી છે. છતાં બ્રીટીશ પ્રજાએ તેની સામે ભાગ્યેજ કર્યો પોકાર ઉઠાવેલો છે. હવે જ્યારે ઘણું તુકસાન થયું છે અને ઘાતકી કૃત્યોના કેટલાક દાખલા છડે ચોક પકડાયા છે ત્યારે બ્રીટીશ પ્રજાનાં હૃદય હલી ઉઠ્યાં છે. કેનીયામાં એક આફ્રીકનનું ઠંડે પેટે ખુન કરી નાખવાના આરોપ ને માટે નિર્દોષ ઠરેલા કેપટન ટ્રીશીક્સના ખટલાપર બ્રીટીશ અખબારોમાં થયેલી ટીકાઓપર થી આ હકીકત બહાર આવેલી છે. દાખલા તરીકે ‘એન્સ્ટર ગાર્ડિઅને’ લખેલું જણવાય છે કે,

“આવેલા હેવાલોપરથી કેપટન ટ્રીશીક્સને ઊંડી યુક્વાના કારણો ને કે રપટ જણાયા નથી છતાં એ યુકાદો એટલી બધી ચીંતા કરાવનારો નથી નેટથી તેની પશ્ચાદ્ ભૂમિકા કરાવનારી છે. કેપટન ટ્રીશીક્સના ખટલા દરમીયાન આપવા માં આવેલી જુવાની માઉ માઉની સામે પગલાં લેવામાં શેકાયેલા

લશ્કરી અમલદારો અથવા તો કેટલાક લશ્કરી અમલદારોના શૈય નીચ માનસપર પ્રકાશ પાડનારી હતી. સોલ્ડરોને અને પ્રસ્તુત દાખલામાં કીંગ્સ આફ્રીકન રાઇફલ્સ દળમાં કામ કરનારા આફ્રીકનોને મારી નાખવામાં આવેલા પ્રત્યેક માઉ માઉ દીક થી. ૫ કે થી. ૧૦ નું ધનામ આપવામાં આવે, અથવા તો કેટલા માઉ માઉને અથવા શકમંદને મારી નાખવામાં આવ્યા તેનો કુટખોલની રમતમાં જેમ સ્કોર બોર્ડ પર ગોલ્ડ જાહેર કરવામાં આવે છે તેમ જાહેર કરવામાં આવે એ કંપારી ઉત્પન્ન કરનારી વસ્તુ છે. નિરંકુશ પણે કતલ ચલાવવાનું આ ઉત્તેજનજ આપવા બરાબર ગણાય.”

વળી ‘ડેલી હેરલ્ડે’ લખ્યું છે કે,

“બી. લીટલવુડને સંરચાન મંત્રી તરીકેનું રાજીનામું આપી દેવું જોઈએ. સંરચાનિક બ્યવહારમાં તેમનું વર્તન બ્રીટનના નામને આખી દુનીયામાં વગોવનારું છે. કેપટન ટ્રીશીક્સના ખટલામાં કેનીયા માં પ્રવર્તતી રિયલિટી વિષેની બહાર આવેલી હકીકત કંપારી અને યુરસાની લાગણી ઉપગળવાની છે. કેપટનને નિર્દોષ ઠરાવવામાં આવ્યા મરંતું માઉ માઉ સામે લેવાયેલાં કેટલાંક પગલાં કેમ જાણે જનવરો નો ચિન્કાર ન થઈ રહ્યો હોય તેવી રીતે લેવાયેલાં હોવાનું જાહેરમાં આવ્યું છે. આ ન કાયદો કહેવાય કે ન ન્યાય કહેવાય તેમ આત્મ રક્ષણને માટે પણ જરૂરી ન કહેવાય. નરી અમાનુષિતા અને રાજકીય પામલપણું કહેવાય. અને તેની જવાબદારી મી. લીટલવુડને શિરે વધારે રહે છે કારણ એજ વસ્તુ રિયલિટીની પાલોમેન્ટના પ્રતિનિધિ મંડળને તપાસ કરવા મોકલવામાં તેઓ હજુ પણ વિલંબ કરી રહ્યા છે.”

‘ડેલી મીરર’ પુછે છે કે,

“આનો જવાબ બ્રીટન કેની રીતે અને ક્યારે આપશે? ખડા રહેવાનું કહેવાતાં બ્રીટીશ લશ્કરી માણસોથી છટકવાનો દેખાવ કરતા આફ્રીકનોને પીઠ પાછળ ગોળાથી ઠાર કરવા એ શું વાજળી ગણાય?

બ્રીટીશ પ્રજાનું માનસ બલે ગમે તેટલું ઉશ્કેરાયેલું હોય છતાં આવી વલણને તે સહાનુભૂતી આપી શકતી નથી. યુકાદાં ગણવાનું કામ તેણે કહી નથી કયું. કેનીયામાં અમારે નામે શું ચાલી રહ્યું છે તેની બરાબર તપાસ કરવાને એક શાહી કમીશન નીમવાની અમે માગણી કરીએ છીએ. આ આખતમાં કંઈક પગલાં લેવાય નહિ ત્યાં સુધી દુનીયામાં આપણું નામ કલંકિત થઈ રહ્યું છે. આ વસ્તુ નો ખેદ દર્શાવનારા પચાસેક મજુર પક્ષના સભ્યોએ રજુ કરેલા ઠરાવ ને એક આઠવાડીયું થઈ ગયું. તેમ છતાં સરકારને તેની ચર્ચા કરવાનો વખત હજુ નથી મળ્યો. આ શરમ ભરેલું છે. બરમ્યુડા તેમજ કેનીયાને માટે વખત કાઢવોજ પડશે. બ્રીટીશ ક્રામનવેલ્થમાં ૫૦ કરોડ રંગવણીઓ છે અને કેનીયામાં અને બરમ્યુડામાં શું ગોટાળો ચાલી રહ્યો છે એ જાહેર કરવાની પાલોમેન્ટ પર જવાબદારી રહેલી છે.

અમને વિચાર આવે છે કે આ જાગૃતી શું અનિવાર્ય તુકસાન થઈ ચુકયા પછી નથી આવી? છતાં કહી નહિ આવવા કરતાં અસુરી આવેલી પણ ઠીક જ છે. અમને ચોકસ લાગે છે કે સુધારકોની સઘળી પ્રવૃત્તિ એ ગોઠળ ગાયની ગતીએ ચાલી રહી છે. અને દરમીયાનમાં નિર્દોષોને અનહદ યુરકેલીઓ અને ઘોર અન્યાયો સહન કરવાં પડે છે. દક્ષિણ આફ્રીકાનો વર્ણલેહ ઉદાહરણરૂપ છે. લોક-શાસનનો ડોળ કરી આપણુદ સત્તા એ અખત્યાર કરનાર એક લઘુમતી સરકાર તરફથી જ્યારે અવાજ અને મતાધિકાર વિનાના લાખો લોકો સામે જાતી અને વર્ણના આધારે લેહ પાડવામાં આવી રહ્યો છે અને તેઓને પ્રાથમીક માનવ હકોથી વર્ણત રાખવામાં આવેલા છે ત્યારે બ્રીટીશ સરકાર હજુ પણ આ સવાલ દક્ષિણ આફ્રીકાનો ઘરગથ્થુ સવાલ કહી શકાય કે આખી દુનીયાને લાગુ પડતો અને તેથી આખી દુનીયા ને ચીંતા કરાવનારો એક અગત્ય નો નૈતિક સવાલ કહેવાય એ પોતાના મનની સાથે નકકી કરી શકી નથી.

બરેજ એ વખત હવે આવી લાગેલો છે કે જ્યારે બ્રીટીશ સરકાર અને બ્રીટીશ પ્રજાનું જ નહિ પરંતુ દુનીયાની સઘળી

સરકારોનું અને દુનીયાના લોકોનું અંતઃકરણ જાગૃત થઈ જશે અને જે રાજ્યો પોતાનાં દુષ્કૃત્યોથી દુનીયાની શાંતીને ખુલ્લી રીતે જોખમમાં નાખી રહ્યાં છે તેઓની શાન ઠેકાણે લાવવાને કંઈક થઈજ જોઈએ.

ઉપરું લખાયા બાદ ખબર આવ્યા છે કે બ્રીટીશ મજુર પક્ષે આફ્રીકા પ્રત્યેની સરકારની નીતીને વખોડનારો ઠરાવ, રજુ કરેલો છે જેના પર ગઈ કાલે બ્રીટીશ પાર્લામેન્ટમાં ચર્ચા થનાર હતી. ‘નાટાલ મરકયુરી’નો લંડન ખાતેનો ખબરપત્રી જણાવે છે કે બ્રીટનના મજુર પક્ષને આફ્રીકામાં ખની રહેલા ખનાવો થી ઘણી ચીંતા થઈ રહી છે. કેનીયા, નાયજીરીયા અને યુગાન્ડા ની ખીતીથીજ તેઓને અસંતોષ થયો છે એટલુંજ નહિ પરંતુ ઘણા તો સેન્ટ્રલ આફ્રીકન ફ્રેન્ડરેશનનો સવાલ પણ ફરી ઉઠેલવા ખુશી છે. વધુ વિગતો જાણવા જેવી થઈ પડશે.

નોંધ

ટ્રાંસવાલમાં બીન-ગોરાઓ માટે ટી. બી. સેટલમેન્ટ

એવેટન (ટ્રાંસવાલ) થી એક ખબર પત્રી લખી જણાવે છે કે: “એ જાણીતી વાત છે કે દક્ષિણ આફ્રીકામાં ક્ષય રોગથી ઘણા જનો જામ છે, બલકે વસતીના પ્રમાણમાં એ રોગથી થતાં મરણો દુનીયાનો રેકોર્ડ તોડે છે. આ જોખમનો ખ્યાલ કરીને અને આ દેશમાં ક્ષય રોગ ફેલાતો અટકાવવાના પગલાં લેવાની અત્યંત જરૂર હોય એવેટનના હોદીઓએ ક્ષયના ખાસ કરી આફ્રીકન અને સામાન્ય રીતે બીન-ગોરાઓને માટે ડરખાનના ફોસા સેટલમેન્ટના ધોરણે એક ટી. બી. સેટલમેન્ટ રચાવવાનો ઠરાવ કર્યો છે.

તેને માટે ફન્ડ એકઠું કરવા તા. ૨૫ મીની ફીસ્ટમસની રાત પસંદ કરવા માં આવી છે જ્યારે એવેટનના હજુના નવાજ અંધાઓલા મન્ય અને સઘળા આધુનિક સગવડો વાળા હોલમાં મોટો કોન્સર્ટ કરવામાં આવશે. હોલમાં ૨૦૦૦ની સગવડ છે. કાર્યક્રમમાં હોદી શીશોનાં ગીતો અને મધરાત સુધી ન.ચરંગ યશે. અને ત્યાર બાદ આખી રાત ક્વાલી શો યશે જેમાં જાણીતા હરિશ્ચંદ્ર અને દેવી બહેનો ભાગ લેશે.

એવેટનની હોદી કોમ ટ્રાંસવાલના હોદીઓને આ લાયક કાર્યમાં પોતાનો ઉદાર ધોળો આપવા વિનંતિ કરે છે. પ્રધુ વિખત માટે જુઓ આ અંકમાં અન્ય રચણે પ્રસિદ્ધ થયેલી જાહેર ખબર.

મારો જલનો અનુભવ

(લેખક: મણીલાલ ગાંધી)

અનાંકથી ચાલુ

મારી એક સૌથી મોટી મુશ્કેલી જન્મથી હતી. પહેલે દિવસ ધરપીતાસમાં આવ્યે. ત્યાં તે જન્મની ઠાંટી જુદીજ હતી. પરંતુ સામાન્ય ઠાંટીમાં મુકાયે. ત્યાં દસ માર તરન પ્રુકાં જન્મને દર્તા જ્યાં બધા દારખે બેસે. આ રીતને દું રેવાયેને નહિ તેથી મને ચૌચકિયા ને વિષે દદ બહાર સૌચ થયો હતો. તેમાંથી કુટવાનો ક્ષમા એકજ હતો કે આદારને બને તેટલો ત્યામ કરવો કે જેના દાનને જેટલું બને તેટલું એણું બનું પડે. આને લાંબે મારી તબીબ પશુ મેં બમાડી હતી. પેટના બમાડને લાંબે મને ઉધરસ થઇ.

જે ઠાંટીમાં સતરથી અઠારજુથ મુશ્કેલીમાં માઇ સકે તેમા રાતે રડને પુરવામાં આવ્યા. દું આમજે જુથુવો મયો તેમ તેમાં એકજ જન્મની બાતડી અને એકજ પોવાના પાણીની પાતડી. મારાથી તે એ પાણીને અડધી રાકાવ એમ હતુજ નહિ કેમકે બીજા ઠાંટીમાં પાતડી મોડે મડીને પાણી પીવા હતા. વળી એ પાણીની બનાવીને પાતડીમાં પાણીમાં ઉપાડી પડેલી જન્મની પાતડી હતી અને બધાજ ત્યા દોવડા કરે. આમા સુનું કેમ એ નાતર રન પડયો. અમને પુરવા મા આજના તારે મેં દરોમાને પુછ્યુ કે, "આટલા બધા આમાં શી રીતે માઇ શકે? અમારે સુનું કેમ?" તેણે કહ્યું, "મીંજ જન્મ નથી." બીજા ઠાંટીને તજુ કહ્યું કે મને એક જુથો આવતો. માં બીજાનું મેં બુજામાં ક્યું. બીજાનામા એક ગાયની બધવા તે બચુરીના પાનની બનાવેલી વટાઈ અને ઉનાળામા બે અને શીવાળામા તજુ કામગા મજે છે. દજુ શીવાળાની કડી સાત આંગા નહોતી થઇ તેથી અમન તજુ કામગા મળવા હતા. જ્ઞે દરવાને બધ મયો કે સાનાની જેમ મધરસ તમાજુ નીકળવા લાગી અને કામગમા વીડી તેની બાંડી બનાવી પીવાવા લાગી. મને પુજામા આવ્યુ કે જુ પીજુ છુ કે નહિ. દું મોટા માજુમ રહ્યો એટલે મેં પામયા તમાએ તે પામગાની આરા રાખી. દું તે કડી બીડી પોતજ નથી તેમ તજુ પજુ જુઠીમાં કડી પોચા નથી એમ કડી તમાને તિરાસ કરવા પડ્યા. તમાએ કહ્યું, "તમે નથીમતર કે તમારે થયી ચાના જ કરવી નહિ પક. અમને તેા તેના પવના ચાનનું નથી એટલે મમે તેમ કરીને અમારે મેગવતી પડે છે." રાત ના આડ વાગે એટલે દાવા બંધ થાય

અને સૌએ સુવ યજ સુજ જવાનું હોય. દજુ આદ નહોતા વાગ્યા. તેટલામાં તેા દરવાને ઉધરયો અને એક કલડ ઠાંટીને સાત નગનાવરયામાં અમારી ઠાંટીમાં ધકેલવામાં આવ્યો. ન મળે તેની પાસે બીજાનું કે કંઈ. "તેને સુવાની સમવડ કરી આપને" કહી દરોગો દરવાને બંધ કરી ચાલ્યો મયો. બે તજુના પડખાંમાં બરાબને તેણે રાત કાડી. મારે તેા સુવાનું મુશ્કેલ યજ પડ્યું. માં મોડું દિવાલ તરફ ફેરવી રાખી એકજ પડખે આખી રાત બચી મુશ્કેલીથી કાઢવી પડી. મારી પાણુ ના ઠાંટીને તેા બીડીનું પુરું વ્યસન. તે કુંકયાજ કરે અને હોવા પશુ ખરેખરો યુનેમાર. એટલે તેની સાથે દશીવથી વાત ન થઇ શકે. બીજું પડખું ફરં તેા મારે તેનો ખાસ લેવો પડે. તે તેા ઘસખસાટ ઉધવા લાગ્યો અને મારા ઉપર પડવા લાગ્યો. એક બે વાર તેા મેં તેને કહ્યું કે, "બમા માંજુસ તું મારા ઉપર મુવે તે કેમ ચાલે?" પશુ તેને જાન હોય તેા નેા આ રીતે આખી રાત મારી તેા ઉનામરામાંજ અઇ. ઠાંટીમાં અધારે થયું એટલે એક વાર દું પીરાણ કરવા ઉડ્યો હતો.

સતાર પડી. પહેલો ઘંટ પાંચ વાગે થયો. અમે સૌએ ઉડી અમારાં બીજાનાં સંકેલી ગોડરી દાખાં. અરધી કલાકે બીજે ઘંટ વાગ્યો, ચાતીએ ખખડી, કરવાજા ઉધવા. આક્રીકન દરોમાએની જનખરોને હંકારતા હોય અને જુમો પાડે તેવી જુમો સંબળાઇ. અમારો દરવાને પશુ ઉધરયો.

રાતે ઠાંટીમાં પુરાવા ત્યારે રોમા એ મને ખાસ સુચના આપી હતી કે મારા ચરમા મારે ધરપીતાસની ઠાંટી મા મુશી આવવા કારણ આ ઠાંટીએ વજુ ખરાજ હોય છે અને ચોરાઇ જવાનો અથવા કુટી જવાનો ભય રહે. માં દુખ જય અને દુખ પેરટ પજુ ત્યાંજ રાખ્યું હતું. એટલે જેવો દરવાને યુચ્યો કે દું ધરપીતાસમાં ઠાંટી મયો. મોડું ધાયું અને પાછો અમારા વિભાગમાં આવ્યો ત્યાં તેા બધા ઠાંટીએએ સવારનો નાસ્તો (જેમાં માત મકાઇના આટાની ચોરેજ આપવામાં આવે છે અને મોડાં નીમક સિવાય બીજું કશું હોતું નથી અને લાંબી મુદતના ઠાંટીએને કુખ વમરની કાળી ઠાંટી આપવામાં આવે છે) લખમમ પુરો કર્યો હતો. મેં મારી ચોરેજ બીધી પરંતુ ખાવાની રચિ તેા હતીજ નહિ એટલે એકાદ મમમા જેટલી આઇ બાજાની બીજા ઠાંટીએને આપી દીધી. એક ઠાંટી

પાસેથી થોડી ઠાંટી મળી તે અમ પાણી પેટમાં નાખવા પુરતી પીધી. જ વાગે બહાર કામપર જનારા ઠાંટીએ કામપર મયા. તેઓને લઇ જવામાં આવે તે પહેલાં જુદી જુદી જગ્યાએ જનારાઓની જુદી જુદી ઠાંટીએ પાડવામાં આવે છે અને બધાને ઠાંટીએમાં લરકરની જેમ શિરતથી ઉભા રહેવું પડે છે અને વડો દરોગો (ચીફ ઓફીસર) અવરનર સાથે અથવા એકલો હાજરી આપી મણુની કરી ભય પછી તેઓને લઇ જવામાં આવે. એ દરખીવાન સૌએ શિરતથી યુગા ઉભા રહેવું પડે. આમાં જ્ઞે કાઇ આડું અવળું ઉણું અથવા તેા જુલે યુકે ખોટી ઠાંટીમાં ઉણું તેા તેને લાડી, તમાચા, મુકકા લાત ખાવાંજ પડે. માયાં પશુ પુટે અને લોહી વડે. આ સધળું ખાસ આક્રીકન ઠાંટીએને વિષે તેા સામાન્ય થઇ પડ્યું છે. આક્રીકન તેમજ ગોરા દરોમાએ એજ રીતે તેઓની સાથે વાત કરે. અને મળોનો વરસાદ પશુ ખારે કલાક વરસતો હોય.

શનીવારને દિવસ હતો. મને હજુ કામ સોંપવામાં આવ્યું નહોતું. એ દિવસે કામપર જનારાઓને અરધી દિવસ કામ કરવું પડે છે. ૧૨ વાગે તેઓ પાછા આવી ભય છે અને બાકી નો વખત નહાવા ધોવામાં અને કપડાં બદલવામાં, શેટલું તુટેલું શીવવામાં, વાળ કાપવા વિગેરેમાં ગળે છે.

મને નહાવાનું મળ્યું અને જેસમાં કાખલ થયો ત્યારથી પહેરવા પડેલાં ગંદાં કપડાંથી અઘળાઇ રહ્યો હતો તે ઉતારી સાફ કપડાં પહેરવાના મળ્યાં એથી મનને સતોષ થયો. પેટમાં તજુ દિવસથી અનાજ નહિ ગયું હોવાથી નખળાઇ લાગતી હતી પરંતુ નહાવાથી અને સાફ કપડાં પહેરવાથી શરીરમાં જરા રુરુરતી આવી.

શનીવારે સાંજે રોમાએને વહેલી રજા આપવાને બધા ઠાંટીએને ૪-૩૦ વાગ્યામાં સાંજનું ખાવાનું આપી બીજા દિવસની સવાર સુધી પુરી દેવામાં આવે છે. એ રીતે અમને પુરી દેવામાં આવ્યા. ખાવામાં મને તેા ફરી પાછી મીલી રાઈસ અને બાફેલી સુષી બીન્સ અને ૪-૫ દિવસની વાસી રોટીનેા ઠુકડો એટલું મળ્યું. મેં થોડી રોટી ખાઇ પાણી પીધું. રાત તેા ફરી આમસી રાતના જેવીજ અઘળાઇને કાઢવી પડી.

બહાર હમેસાં પ્રુસામાંજ સુવાની રેવ હોવાને લીધે એ બંધીવાર અને મંડી હવાની મારા શરીરપર પુરી અસર મવા લાગી.

શનીવારે સવારે દરવાજા રોજ કરતાં અરધી કલાક ગોડા બોલવામાં આવે છે. સવારનો કામકામ તેા આમવા વિવક્ષના જેવોજ. દસ વાગે સોડએ નહાઈપાઇ સાદ મજ પેરેડમાં ઉભા

રહેવાનું હોય છે કારણ અવરનર એ દિવસે તપાસવા આવે છે. અને કાઇ ને કથી ફરિયાદ કે વિનંતિ કરવાની હોય તે સાંભળે છે.

મેં અવરનરને વિનંતિ કરી કે અમને ઠાંટીમાં ગોચીગોચ પુરવામાં આવે છે તેથી જ્ઞે મને કલાખદી ઠાંટીમાં એકશેજ પુરવામાં આવે તેા આભારી થઇશ. જે રાકને વિષે મેં કાકતરને કહેલું એટલે ફરી અવરનરને કશું કહ્યું નહિ. વડા દરોગા સાથે મંત્રણા કરી તપાસ કર્યા આદ મને કહેવામાં આવ્યું કે મને રસોડામાં કામ કરનારાઓની ઠાંટી, જેમાં માત હજુ ઠાંટીએ છે, તેમાં પુરવામાં આવશે.

શનીવારે અવરનર આવી મયા આદ અથવા તે પહેલાં ઠાંટીએને ધમીપહેલ દેવા પાઠરી આવે છે. મોટે ભાગે ડચ રીશીમ્ડ ચર્ચના અને સેલરેશન આરમીના પાઠરીએ આવે છે.

ઠાંટીએએ તેા તેઓ જે બેસે તે સાંભળવાનું હોય. પ્રમ પુછવાના ન હોય. તેઓના ઉપદેશનો સાર એટલો જ કે ઇશુખિરત સોનો ઉદ્ધારક છે અને તેના આદેશો સૌએ પાળવાના છે. ઠેકપાનામાં ચોવીસે કલાક ઠાંટી એા મત્તે ચાલી રહેલાં અમાગુધિ વર્તનથી મારા જેવા માણુસને આ સધળું તમારા જેવું લાગતું હતું અને જેઓને એ ઉપદેશની ખાસ જરૂર હતી તેઓને કાને તેા તે પડતો નહોતો, એ વિચાર આવતો હતો. તેની ઠાંટી એા પર જરાયે અસર પડતી મને નહિ જણાઇ. જેમાં કશી આવના નહિ હોય, જે આખરજુમાં મુકાઈ નહિ હોય અને કવળ યતનજ હોય તેની અસર શી રીતે પડી શકે?

એ દિવસે સવારે પેટ સાફ કરવાને મેં ધરપીતાલે મોડું ધોવા મયો તેજ વખતે એપસમ સોફ્ટ લીધું હતું. એટલી વરતુ જેસમાં સહેલાઇથી મળી શકે છે.

એજ દિવસે બપેાર પડતાં, જે દરોમાએ મને કહ્યું હતું કે મને હળવો કામપર મુકવામાં આવેલો છે અને કાઇ બહાર કામપર લઇ જવા માંજે તેા મારી ટીકટ તેને ખતાવતી, તેજ દરોમાએ મને આવી કહ્યું કે આવતી કાલથી તેને બહાર કામપર મોકલવા તેા છે પશુ ત્યાં હળવું કામ આપવા માં આવશે.

સાંજે સાડા ચાર વાગે અમને પુરી દેવામાં આવ્યા. મને રસોડામાં કામ કરનારા ઠાંટીએ વજુ ઠાંટીમાં પુરવામાં આવ્યો. અધિક દું મારાં ચરમા મારી પારે રાખી શક્યો અને પૂજ્ય બાપુનાં "મંબળ પ્રખાત," "અનાસક્તિ મોગ અને "ગીતા બોધ" માંથી રાતના આડ વાગે દોવા કર્યો ત્યાં સુધી કંઈક વાંચી શક્યો.

(અધી)

યુનીયનના વર્ણબેદ પર યુનાઈટેડ નેશન્સ

યુનીયનના વર્ણબેદની સ્થિતિની તપાસ કરવા નીમાયેલ યુનાઈટેડ નેશન્સ કમીશન પોતાની તપાસનું કામ હજી ચાલુ રાખશે. એવું યુનાઈટેડ નેશન્સ ની રિપોર્ટ પોલીટીકલ કમીટીએ કરેલા ઠરાવને જનરલ એસેમ્બલીએ બહાલી આપેલી હોવાથી નક્કી થયું છે. યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ જેણે રિપોર્ટ પોલીટીકલ કમીટીમાં દક્ષિણ આફ્રિકા ની વિરૂદ્ધમાં મત આપ્યો હતો તે જનરલ એસેમ્બલીમાં તટસ્થ રહ્યું હતું. બ્રિટન, ઓસ્ટ્રેલીયા, બેલજીયમ, ડેનમાર્ક, ફ્રાંસ, ગ્રીસ અને લક્સમબર્ગ દક્ષિણ આફ્રિકાની તરફથી મત આપ્યો હતો.

જનરલ એસેમ્બલીની બેઠક ને અમા મંત્રણવારે ન્યુયોર્કમાં મળી હતી તેમાં દક્ષિણ આફ્રિકાના ડેલીગેશનના લીડર મી. જી. પી. જુસ્તે નેવા ઠરાવ રજૂ કર્યો હતો કે, "યુનાઈટેડ નેશન્સ ના ચાર્ટરના આર્ટીકલ (૨) ના પારિશ્રદ્ધ ૭ ની રૂએ જનરલ એસેમ્બલીને ૧૭ રાજ્યો એ ઘડેલા ઠરાવનો ખરડો સ્વિકારવાની સત્તા નથી."

ઉક્ત ૧૭ રાજ્યોનો ખરડો, જે રિપોર્ટ પોલીટીકલ કમીટી તરફથી સ્વિકારવામાં આવ્યો હતો, તે દક્ષિણ આફ્રિકાના વર્ણબેદની સ્થિતિની તપાસ કરવા નીમાયેલ યુનાઈટેડ નેશન્સ કમીશનની મુદત લંબાવનારો હતો અને કમીશનને પોતાની તપાસ ચાલુ રાખવાનું અને સ્થિતિને સુધારવામાં અને શાંતિ બધું સમાધાન લાવવામાં મદદ રૂપ યજ પડે એવાં પગલાં સુચવવાનું કહેવામાં આવ્યું હતું.

મી. જુસ્તે ઠરાવ પર બોલે તે પહેલાં સુરઝેના ડો. એનરીક ફેક્ષીગારે ૧૭ રાજ્યોના ઠરાવ પર સુધારો રજૂ કર્યો

હતો કે કમીશનના ત્રણ સભ્યોમાંના ઠાંઠ પછી જે પોતાનું સભ્યપદ ચાલુ નહિ રાખી શકે, તે લાગતા વળગતા સભ્ય અથવા સભ્યોની, બદલીમાં, જનરલ એસેમ્બલી બેઠેલી નહિ હોય તે, જનરલ એસેમ્બલીના પ્રમુખ શ્રીમતી વિજયાલક્ષ્મીએ સેક્રેટરી જનરલ મી. ડાગ હેમરરકનેડની સૂચિ મસલત કરી બીજા ઠાંઠ સભ્ય અથવા સભ્યોને નીમવા.

ડો. ફેક્ષીગારે કહ્યું કે આ સુધારો લાવવાને મને કારણ છે કે મને વીક એન્ડના એવું સમજવામાં આવ્યું હતું કે કમીશનના પ્રમુખ ડો. હરનાન સાન્ટા ક્રુઝે લેટીન અમેરિકન ડેલીગેશનને જણાવ્યું હતું કે તેઓ કમીશન પર કામ કરવાનું ચાલુ રાખી નહિ શકે.

મી. જુસ્તેને બોલવા ઉભા કરતાં પહેલાં શ્રીમતી પંડિતે કહ્યું કે વિધિના નીચરો અનુસાર ૧૭ રાજ્યોના ઠરાવ પહેલાં દક્ષિણ આફ્રિકા તરફથી સુધારામાં આવેલા સત્તાના ઠરાવ પર પ્રથમ મત લેવો પડશે.

હોંદના શ્રી. રાજેશ્વર દયાળે કહ્યું કે લાંબી ચર્ચા, જેમાં દરેકદરેક વિનમતની છણાવટ થઈ હતી, ત્યારબાદ 'રિપોર્ટ પોલીટીકલ કમીટીએ ૧૭ રાજ્યોનો ઠરાવ મોટી બહુમતીથી પસાર કર્યો હતો.

વળી તેણે આ સવાલની ચર્ચા કરવા ની એસેમ્બલીની સત્તાને ચેલેન્જ કરનારી દક્ષિણ આફ્રિકાનો ઠરાવ જરૂર વિરૂદ્ધ ૭ મતે રદ પાતલ કર્યો હતો જેમાં ૭ રાજ્યો તટસ્થ રહ્યાં હતાં.

દક્ષિણ આફ્રિકા તરફથી સુધારામાં આવેલા ઠરાવ રદ થયો હતો.

વર્કસના ડાયરેક્ટર ડો. રેમ શીલીપ્સે જણાવ્યું હતું કે લગભગ આખી દુનીયાની ટીકાઓ છતાં દક્ષિણ આફ્રિકા શા માટે તેમની એપાર્ટહેડ નીતિને વળગી રહે છે તેની અમેરિકનોને સમજ પડતી નથી. તેમણે અમેરિકામાં ટીકાકારોને કહ્યું હતું કે એપાર્ટહેડની નીતિ વીગાનના પુરાવા પર રચાયેલી છે, કે કાળા માણસનું મનજ ધોળા એના મનજ કરતાં નબળું છે અમેરિકાનો ઇતીહાસ પણ જણાવે છે કે ૫૦ વર્ષ અગાઉની રેડ ઇન્ડિયનો સામેની અમેરિકાની નીતિ દારૂના નેશનલીસ્ટો જેવી જ હતી. હવે માનવામાં આવે છે કે જે ધોળાઓએ અસ્તિત્વ ધરોવવું હોય તે તેમણે દુનીયાના બીજા ભાગો સાથે મળી સંપીને રહેતા શીખવું જોઈએ. દુનીયાનો મોટો ભાગ ધોળાઓનો નથી અને તેઓ રંગને લીધે ધોળાઓનું અબી માન સહન કરના નથી. અમેરિકાનો માને છે કે દુનીયાના અમુક ભાગમાંની નીતિને લીધે જે ધોળાઓનું માન ધટે તે તેની અસર દુનીયાના બીજા ભાગમાં ચાપ છે. જ્યારે અમેરિકામાં જાતીબેદ એછો થતો જાય છે ત્યારે દક્ષિણ આફ્રિકામાં શા માટે ઉત્ક્રાંતિ થઈ રહ્યું છે તે સમજ પડતી નથી. અમેરિકામાં કાળા ધોળાનો સવાલ નીકળી ગયો છે. લગભગ બધેજ કાળાઓને માન્ય રાખવામાં આવે છે. કાળાઓને ધોળાઓ જેટલા હકક છે.

ધરો માટે હિંદીઓની માંગણી ટ્રંસવાલ દોંડી ઠાંચેસે, ઓછી આવક વાળા હિંદીઓ માટે ધરો બંધવા માટે નેદાનીસઅર્મ સીટી કાઉસીલ પર પત્ર લખ્યો છે. તેમણે જણાવ્યું કે "પીડાતા કુટુંબો પર ઇન્ફેક્ટમેન્ટ ઓરડરો લટકતા હોવા છતાં અમારો લોકો માટે એક પણ ધર બંધવામાં આવ્યું નથી. જન્યુઆરી ૧૯૫૧ માં જ્યારે અમારું પ્રતિનિધી મંડળ જનરલ પરપત્રીક કમીટીને મળ્યું ત્યારે અમને ખાતરી આપવામાં આવી હતી કે ધર વચરનાં કુટુંબોને કામચલાઉ ધરો આપવા પગલાં લેવાશે પરંતુ અકસોસ છે કે આવા કાંઈ પગલાં લેવાયાં નથી. ધરોમાંથી કાઢી સુકવામાં આવેલા લોકો માટે ઠાંચેસ ધરોની માંગણી કરે છે તેમજ કાઉસીલની મીલકતો પર મુદીલીટી ફેલોટો અને બીજી પ્રજાઓ માટે નવા ઇનોનોમીક અને સબ-ઇનોનોમીક ધરો બંધવામાં આવ્યા છે તેવા ધરોની માંગણી કરે છે.

લેન્ડ વીશે ઠાંચેસે જણાવ્યું કે આ જગ્યા ચહેરથી ૧૯ માઇલ દુર હોવાથી સાધારણ કુટુંબો માટે તે અચોગ્ય છે. હિંદીઓની બગડતી જતી રથીતી દક્ષિણ આફ્રિકાની હોંદી ઓરમનાઇ

એશનના પ્રેસીડેન્ડ મી. એ. એમ. મુદલાએ જણાવ્યું કે યુનીયનમાં હોંદી એની બગડતી જતી રથીતી પર ચર્ચા કરવા ઓરમનાઇએશને તેમના પ્રેવીન શીયલ નેતાઓની મનજરન્સ બરવા નીચું કર્યો છે. તેમણે જણાવ્યું કે તેઓ ખાંસ કરીને, દક્ષિણ આફ્રિકા, હોંદ અને પાકીસ્તાન વચ્ચે રાઉન્ડ ટેબલ ડેનકરન્સ બરવામાં, તેમજ હોંદી સવાલનો નીચું લાવવામાં યુનાઈટેડ નેશન્સની સફળતા વીશે ચર્ચા કરશે. આ ચર્ચાનો હેતુ ઓરમનાઇ-એશને શું પગલા લેવા તે નક્કી કરવાનો છે.

કરૂણ અવસાન

૧૫ પ્રેવીન્સના જણીતા વેપારી રવ. જેરામબાઇ વદલબભાઈના પુત્ર ગોસાંઈ બાઇ ડીઆરમાં ફરવા તેમના મામા સાથે ગયા હતા, ત્યાંથી તેઓ ઘેર આવતા હતા, તેવામાં બારે વરસાં પડવાથી નદીમાં પુલ ઉપર મોટર પસાર થતાં, એકાએક રેલના પાણી આવી ચઢ્યાં તેથી મોટર નદીમાં ધસડાઈ જવાથી મામા બાણેજ બંને સાથે અણધાર્યાં અકસ્માતથી તા. ૧૫-૧૧-૫૩ ને રાજ દેવલોક પામ્યા. સ્વર્ગસ્થ ગોસાંઈબાઇની અંતિમ ક્રિયા તા. ૧૭-૧૧-૫૩ ને રાજ કોમ્પ્લેક્સના સ્મશાનમાં કરવામાં આવી હતી.

સ્વર્ગસ્થ ગોસાંઈ બાઇ બરબુવાન હતા. તેઓ સારા વેપારી અને સમાજ સેવક હતા. એમનો અકળ મૃત્યુથી એમના વિધવા માતા, પરિન, બહેનો અને એમના ચાર નાના બાળકો પર મહાન દુઃખ આવી પડ્યું છે.

મહુમના આત્માને પરમાત્મા ચિર શાંતિ બહે અને તેમના નિરાધાર કુટુંબીજનોને થયેલી મહાન ઓદ સહન કરવાની ધીરજ અને હોમત આપે.

જે જે બાઇઓએ તારો અને પત્ની થી સ્વર્ગસ્થના કુટુંબીઓ પ્રત્યે હાર્દિક દિવસોજ દર્શાવી હતી તેમજ દુર દુરના જે બાઇઓ સ્મશાન યાત્રામાં ભાગ લેવા આવ્યા હતા, તે બદલ સ્વર્ગસ્થના કુટુંબીજનો સૌનો હૃદય પુવક આભાર માને છે.

મહુમના મામા શ્રી રણજીડ બાઈ પરસોતમ. ઇસ્ટ લંડનના રહેવાસી હતા. તેઓ થોડા દિવસ માટે ડીઆર ફરવા આવ્યા હતા. એ દરમિયાન ઉપલો શોકજનક બનાવ બન્યો હતો.

નવાં પુસ્તકો

લોક ભરત, નાનાબાઇ બદ મહા ભારતના ૧૨ પાનેની જુદી જુદી બાર પુસ્તકોએનો સેટ ૧૩ ૬ દીપ નિર્વાણ (દર્શક) ૭ મળવાનું કેકાણું આ ઓશીસ

વિવિધ ખબરો

હોંદ અને રશીયા વચ્ચે વેપારી કરાર

હિંદીના એક સમાચાર જણાવે છે કે હોંદ અને સોવીયેટ યુનીયન વચ્ચે પાંચ વર્ષ માટેના વેપારી કરાર પર સહીઓ થઈ છે. બંને દેશો વચ્ચે આવી જાતનો આ પહેલા કરાર થયો છે. કરારના પહેલા વર્ષ દરમિયાન હોંદ, જ્યુટ, ચા, કેશી, શીલેક, તમાકુ, કાળા મરી, ઉન, ચામડું, વીજેરે નીકાશ કરશે. રશીયા હોંદને ધણ, બારલી, દીમબર, કાંબળ, લોખંડ, રસાયણો, વિદ્યુત અને ખેતીને લગતા ખંત્રા વીજેરે આપશે.

શ્રી. આગાખાન પ્લેટીનમથી જોખારો લગભગ ૨ કરોડ ઇરમાઇલી મુરલીબો ના ધાર્મિક નેતા, ના. આગાખાને

જણાવ્યું કે આવતે મહીને તેઓ ૧૮ મહીનાના પ્રવાસે કૌન્સયી નીકળશે. તેમના પ્રવાસ દરમિયાન તેઓ આફ્રિકા, હોંદ, પાકીસ્તાન અને ખરમા જશે. પાકીસ્તાનમાં તેમને પ્લેટીનમથી જોખવામાં આવશે. રીવાજ મુજબ ના. આગાખાન આ કીમતી ધાતુઓ લે છે અને પછી તેઓ ધણો-ખરો ભાગ લોકોને ઘાન માટે આપી દે છે. તેમને પ્લેટીનમથી જોખવા લગભગ ૧ લાખ પાઉંડની કીમતનું પ્લેટીનમ જોધશે.

દક્ષિણ આફ્રિકાની એપાર્ટહેડ નીતીની હકને લીધે અમેરિકાને વીમાસણ યાન હોફમેયર સ્કલ આદ સોશીયલ

મહાન વિજ્ઞાનીક આઈનસ્ટાઈન

ગરીબાઈ અને વૈભવવિલાસ

(‘હરિજનબંધુ’માં એન. આર. બાલકૃષ્ણ)

દેશ આ યુગમાં જે યોદ્ધીક મહાન ઓક્ષીએ યદ્ય કે જેમના વિચારોથી જગત ઘેરાયેલું છે તેમાના એક પ્રોફેસર આઈનસ્ટાઈન છે. તેમની જન્મ ૭૧ વરસની છે. અલ્બુચુના આ કાળમાં આપણે વમીએ ઈએફ તે અલ્બુ ને શોધવામાં આ વિજ્ઞાનીકને કલ્પે કલ્પે છે. વિજ્ઞાનીક સાધનાની અસર આને જે જગત પર પડી છે તે શોધોમાં પણ આ મહાન વિજ્ઞાનીક પલ્પે ભાગ ભજવે છે.

અમેરીકાના વિજ્ઞાનીકને અલ્બુએનું જ્ઞાન મળી ચુક્યું હતું પણ એક સ્ત્રીજ બાધી હતી અને તે ઉકલતી નહોતી. અને તેને ઉમેશ ન થાય તે આ અલ્બુ ડુરેન્ નહીં. આથી એ બધા આ જદ તપસરી પામે ર્ષોવ્યા અને પોતાની મુખીપન જગ્યાની અને જે આ વિજ્ઞાનીકને શોધી નહોતા; શક્યા અને જેને માટે જિન અને રાન એક કરી તેઓ મળ્યા હતા તે તેજ વખતે અરબી કલાકમાં આ વિજ્ઞાનીક કાંઈ પણ વિજ્ઞાનના સાધનો વખર તેઓને ઉમેશ કરી દીધો.

આ મહાન વિજ્ઞાનીક પોને શાંતીનાં ચાહક છે. તેઓને એ વાન જરાય પસંદ નથી કે જે શોધ તેઓ કરે તેની મહં વટે વરકરો નકપાર થાય.

તેઓ મળ જરમનના છે. ત્યાં દના તાજે ૧૯૪૨ તરફથી નથી શોધો કરી ડુદ નાણા મદદ કરવા એમને પણ કહેવામાં આવ્યું. પણ તેઓએ ના પાડી આથી તેમને દેશનીકાસ કરવામાં આવ્યા અને તેઓ અમેરીકા આવી વળ્યા. ડિટરે જે આ મહાન વિજ્ઞાનીકને ન શુમાવ્યા દોન તેા જનવા નેજ છે કે આને જર્મન તધારે સમજ દેશ દે ન. તેઓ ૧૯૫૧ માં અમેરીકા આવી ગયા.

તેઓ જુવ જાન જીવ જીવે છે. નથી કોઇ મભા, મેળાવવા કે પાડી એમાં બામ લેવા, કે નથી મારવવા તેા નીકાર કરવા. તેઓ કહે છે કે તેા મારા વગમા વળેા યુધી છું. અને તે તેમ માઝ બાંધું છનનના રોમ તેા મને પરમાથી બદાર કયાં બોવાવશો નહીં કપમ મળુવ આંગ્યા છે. એક ના ડી વાકરી દાવપમા ળ રોજ સવાર ના બંધવા કરવા નિકળી પડે છે.

તેમનું અંગત મિત્ર મંડળ મળું નાનું છે. નામથી તેઓને ધનુા યોગ્ય છે પણ અંગત પરિચય મળેા જુજ છે. આ વિજ્ઞાનીક મળીન જેવો મંબીર કિવત જવારે બીવન વિજ્ઞાનીકો સાથે અર્થ છે ત્યારે પણ વર્ચ્ય વર્ચ્ય મનક કરી વે છે એઓ મધુર એકધારી વાનુ મા આં છે અમ્રેજ બાળામાં જમન જનવારા કયાક કયાક આવી નાવ છે.

એક વાર દવાની બનાવટના વખાલુમાં સખાવવા માટે તેમની પાસે પેટીનેા માલીક ર્ષોવ્યા ગયો. “આપ અમને જે એ સારા બોલ મારી આ દવા માટે કબી દેશો તેા તેના બદલા માં હું આ ત્રણ લાખ ર્પીપાનેા એક તમને આપીશ.

“મળી મહેરબાની” અને ઉડીને દરવા આદ્યા ગયા.

તેઓની લેબોરેટરી છેજ નહી. કામળ પેનસીલ લઈ પમપર પમ ચઢાવી લખવું તેમને વધુ ગમે છે.

દેશ નીસ વર્ધી તેઓ યુરવા કર્ધલ્ય, પ્રકાશ અને પૃથ્વી આ ત્રણ વચ્ચેના સંબંધ શોધવામાં પડ્યા છે. તેઓ શ્રદ્ધાવાન છે. આથી કંટાળ્યા વગર મંડ્યા રહે છે.

૧૯૩૬ માં તેઓ વિધુર થયા. ત્યાર પછી તેમની એક દીકરી તેમની સાથે રહી તેમની સમવડો સાચવે છે.

૧૯૫૦ માં તેમની એન તેમની સાથે દતી તે મરણ પામ્યાં.

પણીવાર રાતના ૩-૩૩ સુધી તેઓ કાર્પમાં મથયુજ હોય છે.

તેમને સંગીત, અને બાળકો સાથે વાનેા કરવી ઘણી ગમે છે.

એક વાર તેમને પુછવામાં આવ્યું “જીવંતીમાં વિજ્ઞ મેળવવાનો સિદ્ધાંત કયો?”

તેમણે જવાબમાં કહ્યું “માની લો કે A એટલે વિજ્ઞ અને તેથી સિદ્ધાંત એવો બને છે કે: A=XY+Z. X એટલે કામ, Y એટલે રમત ગમત અને Z એટલે મોડું બંધ રાખવું તે.”

બાળપણમાં ત્રણ વર્ષ સુધી તેઓ બેલી શકના નહોતા. બધાને મિતા થતી. પ્રાથમીક શાળામાં ડોઝ વિચાર્યો તરીકે મનુજીના હતા. વિજ્ઞાન અને મળીન લઈ તેઓ મેન્યુએટ થયા. પણ જગ્યાએ નોકરી કરી અને મુદ્રા. ખાતાના સાંમાં પડવા વાળ્યા. મિલેવા સાથે કાન કપો. આ ળોકરી પણ વિજ્ઞાનીક અજવાલી હતી. ૨૬ જે વર્ષ તેમણે “રરેરવમ થીવરી આર રેનેટીબી”નો સિદ્ધાંત રચ્યું કર્યો અને ફુનીવા ચમક્યા.

એક પ્રજાના જવાબમાં તેઓએ જવાબમાં કે મારા મત્યુ પછી જે હું જીવનમાં સજળ થયો હોઈછ તેા જર્મનો મને પોતાનેા મળ્યે નહી તેા મને અમેરીકન કહેશે. અને અમેરીકન તેા જીવન નિજ્જળ થએલા એક જર્મન ને પોતાનેા કયાંથીજ માનેા હા સજળ થયો તેા તેા અમેરીકનેા પણ કહેશે કે આજનવડાઈન અમારો દાી.

“વાવ ડાઉન”માંથી.

પુરેપૂરી નમ્રતાથી હું કહું કે આપણા ધનિક અને કેળવણી વર્મના લેકાનું ઉડાઉપણું આપણા અરથો બુખમગે વેડતા કરોડો લોકોમાં તીવ અસંતોષ પેદા કરશે, તેા એથી કથી ગેરસમજ નહીં થતા પામે એવી હું આશા રાખું છું. ડોસ્ટોયે કહ્યું છે કે, જરૂરીયાતને કેવળ સંતોષવી એને મર્યાદા છે, પણ વૈભવવિલાસને તેા કથીજ મર્યાદા નથી. ગાંધીજીનેા એવેા આમ્રદ દતો કે પાણીનેા સુદાં બચાડ કરવેા ન જોઈએ, તેમ જ જરૂર હોય તેના કરતાં મીઠાનેા એક આંકડો પણ વધારે લેવેા ન જોઈએ. હાંદમાં આ નિયમનું કેટલા પાલન કરે છે અને અરીબોને માટે હમદર્દી રાખે છે? આને ધનિક અને કેળવણી વર્ગોના લોકો વૈભવવિલાસમાં રાખે છે જ્યારે આપણા કરોડો દેશબાષ્ણો અરીબાઈ માં જેમતેમ પોતાનેા નિવૌહ કરે છે. ગાંધીજી ‘સાદું’ જીવન અને ઉચ્ચ નિવારો’ એ વસ્તુ પર હમેશાં બાર મૂકતા હતા અને એમ કહેતાં કહી અચકાતા નહોતા કે ગરીબમાં ગરીબ માણસને મળેા નથી તેવો કોઈ પણ લાભ લેવાનેા હું ઇન્કાર કરીશ.

પશ્ચિમના દેશો હાંસા અને વધારે પડતા બીતિકવાદમાં દસપેલા હોવા છતાં ખોરાક અને કપડાંની બાબતમાં તેઓ આપણાથી ધનુા આમળ છે એ વાતની ના પાડી શકાય એમ નથી તેમનામાં ઉદાર દષ્ટિ તથા ક્ષિરતી બંધુભાવ છે, જ્યારે આપણે તેા આપણી અંગત ચુકિત કે મોક્ષ મેળવવાનેા પ્રયત્ન કરીને સંતોષ માની એ ઈએ. એક રાષ્ટ્ર તરીકે તેઓ સંગઠિત છે જ્યારે આપણે જાતિએ અને કામવાદથી વિભકત છીએ. તેઓ જ્યારે આજની તેમની સિદ્ધિની વાતો કરે છે ત્યારે આપણે આપણી પુરાણી સંસ્કૃતિ અને પ્રાચીન વારસાની બાધારી હાંકીએ છીએ.

પણ આપણે બંધી જ બાળપણમાં પુરાણપોતેની ધાનરનકસ ન કરી શકા એ. બીડી પીબી, હાર પીબી, જુગાર રમવેા, મંદા સાદિત તથા કિશોરોથી કામવાસનાને બદેકાની ચુકવી, જુડી જુડી દેશનેા અપનાવીને જરૂરિયાતો વધારી ચુકવી, વગેરે કેટલીક બાબતો તેઓ આપણે માટે અહીં લાગ્યા છે અને આ ગોઝારી ટેવો આપણા સમાજનું સત્તાનાશ વાળી રહી છે. વૈભવવિલાસમાં પડવું સહેલું છે પણ તેમાંથી બહાર નીકળવાનું કપડું છે. પરંપરામત શાળુપણ કઈ છે કે કામ વાસના, વૈભવવિલાસ તથા પ્રમાદ વગેરે એ બધા સદગુણોને ફુનિવામાંથી કાઢી કાઢવા છે. આપણે વૈભવવિલાસ તેા ત્યામ કરીએ, સાદું અને નીનિમય

જીવન જીવીએ. રવેચાણુવંક આપણા ફુ:પી માનવબંધુએને મદદ કરીએ, તે સિવાય મને આપણા દેશ માટે કશી આશા દેખાતી નથી. એન રસ્કિન સાચું જ કહે છે કે, ‘સાચુ-દામિક કે બાકિતમત વૈભવવિલાસની કોમત ઉપયોગી વસ્તુમાં વપરાતી મજુરી તેમાંથી ઉપાડી લઇને ચુકવવી પડે છે, અને કોઈ પણ રાષ્ટ્રના ગરીબ લોકોને સુખસમવડવાળાં ધરો તથા પૂરતો ખોરાક ન મળે ત્યાં સુધી તેને વૈભવવિલાસ બોમવવાનેા અધિકાર નથી.

નારીને અંજલી

રામાયણ : સ્ત્રી વનને પણ રાજ મહેલ કરતાં સુંદર બનાવી દે છે.

મતુરમુતિ : જ્યાં સ્ત્રીઓનું પૂજન થાય છે, ત્યાં દેવતાઓ નિવાસ કરે છે.

હરત મહમદ : તાજું સ્વર્ગ તારી માતાના ચરણો નીચે છે

વિવેકાનંદ : જે દેશમાં જે પ્રજા માં નારી પુજા નથી તે દેશ-તે પ્રજા કોઈ કાળે મહાન કે ઉન્નત થઈ શક નહીં.

સ્વામી રામતીર્થ : ભારતીય સ્ત્રી એટલે સદવર્તન, સેવાભાવ, રનેહ, દયા, વિનય અને લજ્જાનું સાક્ષાત સ્વરૂપ.

દાદાલાલ નવરોજી : મારી માતાએ મારી ઉપર નજર રાખી મને મારા સદચરેતાના શુરા પ્રભાવથી બચાવેા.

ગાંધીજી : કોઈ પણ સ્ત્રીનું સ્ત્રીત્વ બંગ કરતાં પદેલાં મરી જવું એજ ઉન્નત કર્મ છે.

શેકસ્પીયર : સૌંદર્યથી સ્ત્રી અભિ માતી બને છે. જીતમ યુજોથી તેની પ્રશંસા થાય છે અને લજ્જાનવંતી થઇને તે દેશી બની રહે છે.

હરિશ્ચેવ : તારાએા આકાશની કવિતા છે, સ્ત્રીએા પુષ્પીની.

રોડે : કવિઓએ સ્ત્રીના કોષની છધરના કોષ સાથે તુલાના કરી છે. પરંતુ મને મારી સ્ત્રીના કોષમાં એવું ઝેર કહી દેવાયું નથી. તે કોષમાં હોય છે ત્યારે તે મારી તરફ જોતી નથી કેમકે તેને વિશ્વાસ છે કે મારા તરફ દેખતાં જ કોષોવિન પ્રેમ જળ થઇને વહી જશે.

ફ્રેડો : સ્ત્રીનું પુરતક તેા સંજાર છે. તે સંસારમાંથી જેટલું શાંતિ છે તેટલું પુરતકમાંથી નથી શીખતી.

આરેકર વાહકદ : સ્ત્રી એ મધરનું સૌથી મહાન બાહુ છે.

આર્ય : જે સકમારી! વિષાતાએ તેને પુરતોને ઉકાળે લાગ્યા માટે બનાવ્યા છે. તે ન જોત તેા અમે પણ જેવા હોતા.

હિંદના ટુંક ખબરો

(અમારા ખાસ પ્રતિનિધી તરફથી)

ભ્રમનમર: ભારતના વેપાર અને ઉદ્યોગ ખાતાના પ્રધાન શ્રી કૃષ્ણામા ચારી સૌરાષ્ટ્રના મુખ્ય પ્રધાન શ્રી દેવરભાઈના આમંત્રણને માન આપી સૌરાષ્ટ્રના પ્રવાસે આવ્યા છે. તેમની સમક્ષ વિવિધ વેપારી મંડળોએ સિકકા બંદર વિકસાવવાની, સૌરાષ્ટ્રના જુદા જુદા ઉદ્યોગોને સહાય કરવાની અને બંદરી વેપાર ખીલવવાની માગણીઓ કરી હતી. વેપાર પ્રધાને આ સંબંધ માં ઘટતું કરવાનું વચન આપ્યું હતું.

પાણી પાસેના પાણીમાં નહાવા અથવા બે બાળકો કુખી જવાથી મૃત્યુ પામ્યા છે. આમાં એક લુહાણીનો છેાકરો હતો અને એક સુસ્લભ હતો.

* * *
કલકત્તા: કાળી પૂર્ણ મહોત્સવ પ્રસંગે ફોડવામાં આવેલા દારૂખાનામાં આશરે એકસો માણસોને ઘન થઇ હતી. જેમાંથી ૭૦ માણસોને ધરપી-તાલમાં દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા. બાકીનાઓને પ્રાથમિક સારવાર પાદ રજા આપવામાં આવી હતી.

* * *
ખોટાદ: અહીં ધન તેરસના દિવસે જ રેશન માસ્તરના ઘરમાં પ્રાથમિક સળગાવના જતાં તે ફાટ્યો હતો અને તેને પરિણામે ઘરનાં છ જણા દાગી ગયા હતા.

* * *
વીરપુર (સૌરાષ્ટ્ર): જલાખાપાની ૧૫૪મી જન્મ જયંતિ અરે બારે દમ દ્યાપુર્વક ઉજવવામાં આવી હતી. ઉજવણીમાં સમગ્ર સૌરાષ્ટ્રના અન્ય ગામો અને શહેરોમાં પશુ જલારામ સત્સંગ મંડળો તરફથી બબ્બેનો કાર્યક્રમ રાખવામાં આવ્યો હતો.

* * *
રાણુલા: કાળી ચૌદશની રાત્રે એક છેાકરાએ મકરડી ફોડતાં તે એક બંગડીની દુકાનમાં ધુસી જવાથી તેમાં આગ લાગી હતી. આગ બાણુની ફટાકડાની દુકાનમાં ફેલાઈ હતી. પરંતુ ગામ લોકોના તાત્કાલીક પમવાને લીધે આગ તરત કાણુમાં આવી હતી.

* * *
રાજકોટ: સૌરાષ્ટ્રની હોટલોમાં ફરીજનોને પ્રવેશ અપાવવા માટે વિવિધ નમરોમાં લેવાયેલા પત્રમાં પછી સૌરાષ્ટ્રના ધણી ઉચ્ચ વર્ણનાં માણસોએ હોટલોમાં કાંઈ પશુ નહિ ખાવા પીવા ની પ્રતિજ્ઞા લીધી હોવાનું કહેવાય છે. આ ચળવળ પછી હોટલ વાળાઓની ધરાઈ ઘટી હોવાની હોટલ માલિકો તરફથી ફરિયાદ થઇ રહી છે.

* * *
જુજ: કચ્છની આઝાદીને ઇતિ-હાસ તથાચાર કરવા માટે એક સમિતિ નિમવામાં આવી છે. આ સમિતિના મંત્રી શ્રી રસિકલાલ જ્ઞેશીએ આ સંબંધમાં તથા ૧૮૫૭ના બળવામાં કચ્છી પ્રજાજનોએ બજવેલા ભાગ વિષે જનતા પાસે કાંઈ મહિત્તી હોય તો તે પાઠવવા અનુરોધ કર્યો છે.

* * *
પાલીતાણા: લીલીયાં મહાલના કાંકચ ગામે જમીનની તકરારમાંથી એક કચ્છી બહુતે પોતાના-મોટાભાઈ નું મુન કર્યું હતું.

* * *
ધોરાજી: ભાદર નદીના દાયીઆ

વૈરાગ્યની ભાવના

આજે ગામમાં ગુરુ રામદાસનો મુકામ હતો. રૂકિમણીબાઈ નિત્ય દર્શને આવે છે. સ્વામી રામદાસને કોઈ મહાત્મા હશે એમ આની વંદન કરે છે, રૂકિમણી નો ભાવ જોઈ સ્વામી પ્રસન્ન થયા અને 'પુત્રવતી ભવ' એવો આશીર્વાદ આપ્યો. રૂકિમણીબાઈ હસી પડ્યાં. "મા, હસવું કેમ આવ્યું?" સ્વામી એ પુછ્યું. બાઈએ કહ્યું "મહારાજ! મારા પતિએ તો કાથી ક્ષેત્રમાં જઈ સન્યાસ લીધો છે પછી આપનો આશીર્વાદ શી રીતે સાચો પડશે" એ વિચારે હસવું

આવ્યું. સ્વામી વીચારમાં પડ્યા. તેમણે પુછ્યું: "સતી! તારા પતિએ જેટલાં વર્ષ પહેલાં સન્યાસ લીધો છે?" "બાર વર્ષ પહેલાં." "બાઈ! આજ તારા પર પ્રજુકૃપા થઈ છે." રૂકિમણીની હકીકતથી સ્વામી ચોંક્યા. સ્વામીએ યાત્રાએ જવા નો વિચાર માંડી વાળ્યો. તેમના મઠમાં ચૈતન્યાશ્રમ નામનો એક શિષ્ય હતો જેણે રૂકિમણીનો સ્વામી વિરૂધ પત્ત હોવો જોઈએ એમ સ્વામીજીને ખાત્રી થઈ. રૂકિમણી અને તેના પિતાને લઈ સ્વામીજી કાથી ક્ષેત્રમાં પાછા આવ્યા. સ્વામીએ બંનેને એક ચુપ્ત સ્થળે રાખ્યા અને ચૈતન્યને બોલાવ્યો.

"ચૈતન્યાશ્રમ! તારી પુર્વાશ્રમની હકીકત સાંભળવા માંગું છું. હું આજંદગીથી પાછો ફર્યો છું."

આજંદગી શબ્દ કાને પડતાં જ ચૈતન્યનાં આંત્રો ઢીલાં પડી ગયાં. આંખમાંથી આંસુ પડવા લાગ્યાં. ગુરુ-દેવના પગમાં પડી તે બોલ્યો "ગુરુદેવ! ક્ષમા કરો. ક્ષમા કરો. સંસારનાં મુખો ન અમવાથી હું સંસાર છોડીને આવ્યો હતો."

"પશુ તારે એ હતી એ વાત તે કેમ ન જણ્યવી?"

"કહાય આપ મને સન્યાસ ન આપો તેથી મેં એ વાત આપને જાહેર કરી ન હતી. હું અસત્ય બોલ્યો છું. મારા ગુના માટે મને માફ કરો ગુરુદેવ."

ગુરુને ચૈતન્યની દયા આવી. પોતે દાખ જાલીને તેને ઉભો કર્યો અને કહ્યું "ગુરુઆજા છે, જાવ ફરી ગુરુસ્થ યાવ અને તમારા ધર્મનું પાલન કરો."

"જેવી આજા મહારાજ." "તારાં બાળકો બહુ મોટાં અને જ્ઞાની થશે એ મારો આશીર્વાદ છે." ગુરુનો આશીર્વાદ લઈ વિઠ્ઠલપંત, રૂકિમણી અને તેના પિતા આજંદગી આવ્યો.

બ્રાહ્મણોએ સન્યસત લઈ પુનઃ ગુરુસ્થાશ્રમમાં દાખલ થનાર પતિ-પત્નીને જ્ઞાતિબંધાર કાઢવાં છતાં તેઓ ન ડગ્યાં દુઃખ સહન કર્યું. અને આપણને તેમના દ્વારા સંતજ્ઞાનેશ્વરની ભેટ મળી. તેમના બીજા પુત્ર તે સંતજ્ઞાનેશ્વર.

ડિસેમ્બર માસની ડાયરી

"લહરિ"

રોમન કાળમાં યુરપમાં ૧૦ માસનું વરસ ગણાતું તેના છેલ્લો માસ (લેટીન Decem સં દશમ) નવા ફેલેન્ટરમાં ડિસેમ્બર નામથી ઓળખાયો છે. નીચેના ફેટલાક બનાવો આ માસમાં બનેલા છે:

- તા. ૧ કાકો કલિકરનો સતારામાં જન્મ ૧૮૮૫.
- " ૨ નેપોલીયન ફ્રાંસની સત્તાપર આવ્યો ૧૮૦૫
- " ૨ શ્રીમદ્ ઉવેંદ્રાચાર્યનો બરોડામાં જન્મ ૧૮૮૫.
- " ૩ બાણુ રાજેન્દ્રપ્રસાદનો બિહારમાં જન્મ ૧૮૮૪.
- " ૪ યોગી અર્વિંદબોધનું પોંડીચેરીમાં અવસાન ૧૯૫૦.
- " " હાંદમાં સતી થવા વિરૂદ્ધ કાયદો થયો ૧૮૨૯.
- " ૪ નર્સ એડીથ કાવેલનો ઇંગ્લંડમાં જન્મ ૧૮૬૫.
- " ૫ નેપોલીયનની મોરોમાં હાર થઈ ૧૯૧૨.
- " ૬ દરબાર ગોપાળદાસનું ઠસામાં અવસાન ૧૯૫૧.
- " ૬ વોરન હેસ્ટીંગ્સનો ઇંગ્લંડમાં જન્મ ૧૭૩૨.
- " ૮ ભાઈ પરમાનંદનો પંજાબમાં દેહ વિલય ૧૯૪૭.
- " ૯ બોડ' ફ્રાન્સીસ હેસ્ટીંગ્સનો ઇંગ્લંડમાં જન્મ ૧૭૫૪.
- " ૯ કવિ જ્ઞેન મિલ્ટનનો ઇંગ્લંડમાં જન્મ ૧૬૦૮.
- " ૧૨ ઈરાસમસ ડાર્વિનનો જન્મ ૧૭૭૧.
- " ૧૪ જ્યોર્જ વોર્શિંગ્ટન અમેરીકામાં ગુજરી મયો ૧૭૯૯.
- " ૧૫ સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલનું મુંબઈમાં મૃત્યુ ૧૯૫૦.
- " ૧૭ ફ્રાંસમાં રાષ્ટ્ર બધર્સનું વિમાન ઉડ્યું ૧૯૦૩.
- " ૧૯ અમેરીકામાં ગુલામી પ્રથા બંધ થઈ ૧૮૬૨.
- " ૨૦ સોવીયેટ રશીયાની સ્થાપના થઈ ૧૯૨૨.
- " ૨૦ દેવી શારદામણીનું બેંગ્લુર મઠમાં અવસાન ૧૯૨૦.
- " ૨૩ સ્વામી બ્રહ્મનંદ દિલ્હીમાં શહીદ થયા ૧૯૨૬.
- " ૨૩ રાજ બિહારી ઘોષનો બંગાળમાં જન્મ ૧૮૮૫.
- " ૨૪ વારકો ડી મામાતું મેક્સીકોમાં મૃત્યુ ૧૫૨૫.
- " ૨૪ સાને ગુરુજીનો રત્નાગીરીમાં જન્મ ૧૮૯૯.
- " ૨૫ પં. મદન મોહન માલવીયાનો પ્રયાગમાં જન્મ ૧૮૬૧.
- " ૨૫ આઈઝીક ન્યુટનનો યુરોપમાં જન્મ ૧૬૪૨
- " ૨૬ શાહીદ અવારીનું ૭૫ દિનના અપવાસથી જેલમાં મરણ ૧૯૨૭.
- " ૨૮ દીદી રાષ્ટ્રીય કોંગ્રેસની મુંબઈમાં સ્થાપના થઈ ૧૮૮૫.
- " ૨૮ નામ મહાસયતું દેવ ભોગ-બંગાલમાં મરણ ૧૮૯૯.
- " ૨૯ હકીમ અબ્દુલ ખાનનું દિલ્હીમાં અવસાન ૧૯૨૭
- " ૩૦ રમણ મહર્ષિનો મદુરામાં જન્મ ૧૮૭૯.
- " ૩૦ લોર્ડ રીડીંગનું ઇંગ્લંડમાં અવસાન ૧૯૩૫.

મહાદેવથી નાનેરા

(શ્રી. હેમક: સ્વામી આનંદ)

નવજીવન અને હરિજન' પત્રોની વાચક આલમના માઠ પરિચિત અને અક્ષરદેહે સ્વ. મહાદેવભાષના અનુભવ સમા સ્ત્રી ચંદ્રશંકર પ્રાણશંકર શુક્લ તા. ૧૬મી ઓક્ટોબરને દિને મુંબઈ ખાતે અક્ષય અવસાન પામ્યા. જન્મમરણનાં રોજીંદાં આવમમનોમાં સરતચુકથી ખપી જાય એવી આ નાનકડી ઘટનાના અખર 'હરિજન' પત્રો ના વિશાળ વાચકવર્ગ ઉપરાંત ઠેક ઠોઠી પ્રજાના પ્રમુખ ઉપદ્રમુખથી માંડીને આ દેશના જાહેર જીવનક્ષેત્રના અસંખ્ય નાનામોટા કાર્યકર્તાઓમાં અને અનેક વિદેશવાસી મિત્રોમાં ઉડી મગગીનીની લાગણી ફેલાય છે.

એમની મંબીર અંતમાંગીમાં બાઈ દેવદાસ ગાંધી અને હું, તેમનાં આપજનો તેમ જ વિશાળ મિત્રવંદ સાથે, દિવસો લગી દાન્યર હતા. સભ્યનો, સંતો કે રામકૃષ્ણ પરમહંસ, રમણ મહર્ષી સમા દિવ્ય પુરુષોને પણ શરીરના આધિભાષિ અથવા દેહના દંડ છોડતા નથી અને એની આગળ બધા બટસુમરોને પણ રાંક અને અર્મક સમા લાચાર બનવું પડે છે, એ સત્યનું અમને સૌને જીવનમાં ફરી એક વાર મોઢામોઢ દર્શન થયું.

મારાંથી લગભગ તેર વર્ષે નાના, જેમને વિવાહો દશમાં અને સૌએ જોયેલા જાજેતા એવા, એમને આમ મારા અમાને પડી ચાલી જતા જોવા, એ દેવદર્શી તાસ મને બહુ વસમો યજ પડ્યો છે. પણ હપરેમ્લા આગળ માયું નમાન્યા તર મણસને છુટકા ન મને.

આવન વર્ષે નેટલી કુંકી જંગીમાં બાઈ ચંદ્રશંકરની મિલિઆ હરકોષને આધવં પમાડે અને મમગય બનાવે તેવી હતી. માંધીજીએ રથાપેલી ગુજરાત વિદ્યાપીઠ પોતાની ૭૩ વર્ષની કારકિર્દીમાં જે પાંચ ઉતાપો તેનો મનમોઢ નમુનો બાઈ ચંદ્રશંકર હતા એવું મારું માનવું છે. સ્વ. મહાદેવ બાઈને પોતાની આદર્શ પત્ની બનાવી ને એકપારી બંધનથી એમણે પોતાનું જીવનવતર ક્યું અને વિવાહી સાધના મા અનુપમ મિલિ મેળવવા ઉપરાંત પત્ની વધારે જીવનસપ્તિક પ્રાપ્ત કરી અને લગભગ મહાદેવભાષની જ ઉમ્મરે ચાલ્યા મવા.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠના પણ પુરા પદાધાર નહીં છતાં જીવનસાધનામાં મહાદેવભાઈને પોતાની ખ્યાનપૂર્તી બનાવીને જીમું શિષ્ટ ગુજરાતી અંગ્રેજી લખવાની કળા એમણે શિદ કરી. અક્ષર પણ ગુજરાતી અંગ્રેજી મેજ આમેજન મહાદેવભાષના જ જોષ ભો. અર્ધ સૌ જ નહીં, ખુદ માંધીજી ને

મહાદેવભાઈ પોતે પણ ઘણી વાર ચાપ ખાઈ જતા. એવી જ એકસરખી મોતીની સેરો. કાપીને ઠોઠે પહેરવાનું મન થાય.

અજાંઠાના કલાધરોની કલાને યાદ દેવડાવે એવું શિષ્ટ સંસ્કારી કંડારેલ 'કલાસિક' ગુજરાતી લખવામાં, અક્ષર માં અધરી તાત્ત્વક કે સંસ્કૃતિવિષયક ચર્ચાવિચારણાઓ કે ગુથોને 'કલાસિક' ગુજરાતીમાં ઉતારવાની હથોટીમાં માંધીજીના અતેવાસી અમારા મંડળ માં—કલાય આખા ગુજરાતમાં— મહાદેવભાઈ પછી બાઈ ચંદ્રશંકરની બરાબરી કરે એવું ખીલું ઠોષ નહોતું. મારી પાછળ 'નવજીવન' અને 'હરિજન' સાપ્તાહિકોમાં માંધીજીનાં લખાણોના અનુવાદ મારા કરતાં ઘણી વધુ યોગ્યતા પુર્વક વર્ષો સુધી મહાદેવભાઈની અખીરશિ દેહળ રહીને એમણે કપો, અને અનુવાદની કળામાં અજબ નિપુણતા સંપાદન કરી. બાપા ઉપર પ્રજુલ્વ પણ તેવું જ મેળવ્યું. વિલાપીક ના વિચાર્યો અને જીમતા જીવાન લેખક સંપાદક તરીકે પોતાનાં પહેલવહેલાં લખાણો મારી પાસે સુધરાવવા મારાવા લાવનાર અને ખાસી યુદ્ધ સુખી મારી દેહળ લખવા છાવવાના કામની તાક્ષીમ લેનાર એમની પાસે પાછલાં વર્ષોમાં મારાં અંગ્રેજી ગુજરાતી કાયાં લખાણો સુધરાવવા સમરાવવામાં હું ઔરવ અનુભવતો. પોતે પણ પુતની લીનતા યી સૌ કામ ઠોરે મુખીને એ બધું કરતા. એમના અક્ષય અવસાનથી ગુજરાત આજે ખચીત ગરીબ બન્યું છે.

મહાદેવભાષના કારવાસ હરખ્યાન સને ૧૯૩૩-૩૪માં માંધીજીનું મંત્રી પદું પણ એમણે કુંકે યુદ્ધ સુખી કરેલું. તે હરખ્યાન મહાદેવભાષની જ હમે 'હરિજન' પત્રોમાં સાપ્તાહિક પત્રો અને ખીજાં લખાણો કરતા તેમ જ રાજ્યરાજના બનાવો, યુલકાકોતો ઇ.ની ડાયરી રાખતા. આનાં મીઠાં ફળ માંધીજીના જીવનપ્રસંગો ઇ. વર્ણવ નારા સંખ્યાબંધ અંગ્રેજી ગુજરાતી મંથોના રપમાં એમણે પ્રજાને આપ્યાં. પુનેથી પ્રમટ થતાં ત્યારે અંગ્રેજી ગુજરાતી 'હરિજન' પત્રોનું સંપાદન પણ માંધીજી તથા મહાદેવભાષના આશરો દેહળ ઉપનંત્રીને નાતે વર્ષો સુખી એમણે ક્યું અને એ કામમાં બેઝને સંપુર્ણ સંતોષ મેળવેલો.

એમની વિદ્વતા તકલાદી કે કુંકે પૂછ્યા નહોતી. ધર્મવિચાર, દેશપરદેશની સંસ્કૃતિ, માંધીવિચારણા, માંધીજીન આદિ વિષયો પર એમણે કરેલાં લખાણો તેમ જ મૂળ અને અનુવાદિત મળ્યાંને ૨૫-૩૦ નેટલા એમના ગુજરાતી અંગ્રેજી મંથો લીંદના અને ગુજરાતના

ચિરંતન 'કલાસિક' સાહિત્યમાં કાયમ નો ઉમેરો કરનારા છે. આમાંનાં ઘણાં પુસ્તકો આપણી યુનિવર્સીટીઓ ના પાઠ્યક્રમોમાં રથાપી રથાન લઈ શકે એવાં છે. સંસ્કૃત મંથોનું એમનું પરિશીલન એમના અંગ્રેજી વાંચન નેટલું જ બહોળું અને ઉડું હતું. ગીતા, વાદ્મીકી રામાયણ અને શીમહ બામવત પ્રતિ એમને અગાધ બંધિત હતી. પાછલાં બેના સ્ત્રોતો, વચના મૂતો અને ગદન અવલોકનોના ફકરા એમને જીંહાંરે રહેતાં, એ ટાંકતાં કહી ન યાકતા. બાઈબલનો એમનો અભ્યાસ પણ તેવો જ તક્ષરપર્શો હતો. હીંડુ સંસ્કૃતિ અને વિચારણાની શ્રી. રાધાકૃષ્ણનની રજુઆતે એમના ચીંતન અને લેખન ઉપર લગભગ માંધીજીના નેટલી જ અસર કરી હતી. શ્રી. રાધાકૃષ્ણનના અનેક મંથોના અનુપમ અનુવાદો એમણે ગુજરાતને ભેટ કપો છે.

એમની સારમાણસાઈ, બલાઈ, વિનય, નમતા બધું અનુપમ હતું. મહાદેવભાઈની વિશુતિ ઉપાસના કરી કરીને કીટ-ભમર-નામે એમના અનેક ગુણ પોતાનામાં ઉતારવામાં તે સક્ષળ થયા હતા. અને જોકે જંગીના ક્ષેત્રમાં નાનાં કહેવાતાં માણસોને પોતાના કરતાં ઘણી ઓછી યોગ્યતા વાળા માણસોને હાથે ઘણી વાર ખમવું પડે છે એવું એમને પણ ઠીક ઠીક ખમવું વેઠવું પડેલું, છતાં એમણે એની ફરિયાદ કહી ઠોષને સંબળાવી નહીં.

છેલ્લાં ૧૦-૨૨ વર્ષોમાં એમની વિદ્વતા તેમ જ સંસ્કારિતાની સુમંધ દેશપરદેશ બધે પહોંચી હતી. માંધીજી ના એક કાળનો મંત્રી અને અનંતેવાસી તરીકે પ્રતિપ્રાંતાના રાજદારી આગેવાનો, યુલસદ્દીઓ, હાકોમે અને વડામાં વડા દેશનેતાઓ જોડે અંગત સંપર્ક સંબંધ ધરાવતા, છતાં તેવી જોળખાણોથી કશો અંગત લાભ મેળવવાની રજુદા એમણે કહી ન ધરી. અંગ્રેજી સંવતનત ના મોટમોટા યુલસદ્દીઓ, માજી વાઈસરોયો, આંતરરાષ્ટ્રીય નામના ધરાવનારા મંથકારો કે મિશનરીઓ, સૌ જોડે એક મંથકાર કે સંપાદકને નાતે અગર તે બંધિતગત નાતે પુરા આત્મવિશ્વાસપુર્વક સાવ સ્વાભાવિકપણે પત્રવહેવાર મલાવતા અને બધા ચમરખંથી અંગ્રેજ અમેરિકન યુલસદ્દી કે મિશનરીનું મોકલેલું લખાણ પોતા ની મામળી કે મંથયોજનાને બંધાયેસતું ન રોવાને સખમે રહ કરતાં અચકાતા નહીં.

ચુદજીવનમાં સુખી હતા. અશરોધ પતની અને મંપાકળી સખી બે નાનકડી દીકરીઓ કિરતારે અમને બધી હતી. વર્ષો અગાઉ આ ટમુકડા પરિવારને મહાદેવભાઈએ માંધીજી આગળ એમનો જ વિનોદ ટાંકીને 'ચંદ્રશંકરનાં "Them" મળવા આબ્યાં છે' કહી

ને જોળખાવેલો। એ જ સંબોધને ઘણી વાર પોતાના પરિવારને સંબોધતા કે મિત્રો આગળ ઉલેખ કરતા. બિચારો "Them"નું જીવ આજે ઉડી મથું!

પણ એમની હાનિમાં દેશનાં અસંખ્ય મિત્રો અને મિત્રકુટુંબો આજે ભાગીદાર છે, એ વિચાર એમને સૌને સાંતવન આપનાર નીવડો.

એમની કુંકી જંગીનું હેલ્થ વર્ષે દોઢ વર્ષે એમણે માંધીજીના જીવન પ્રસંગોની તે તે કાળે લેવાયેલી ફિલ્મો ના સમન્વય દારા તથ્યમાર કરવામાં આવતી 'ડોક્યુમેન્ટરી' જીવનકથા અંગે મુંબઈમાં ગાંધી સમારક નિધિના આશરો હેઠળ ચાલી રહેલી પ્રવ્રતિમાં ગાળ્યું. જીવનમાં રિથરતા આલ્યા છતાં શરીર જોડેની લેણાદેણીમાં બાઈ ચંદ્રશંકર મરહુમ કિશોરલાલભાઈની હરોબરી કરનારા હતા. એવા જ દમિયલ અને સુકશકડી. પણ કિશોર-લાલભાઈમાં નહોતું એવું કમજોરનું જગુન કુબોગ્યે એમનામાં હતું. ક્ષીણ બ્યાધિમરત તખિયેને દમના કુમલાઓ સામે ઝંઝુમીને લીધેલું કામ: પુરું કરવા તે લોભે એફિડિન (ધંત્રો)ની ટીકડી આ, એવી જ જાલિમ દવાઓના નાસ અને ખીજ પેટટ દવાઓં ઝનુનીના આગ્રહથી લઈ લઈને આ શાણ પુરપે પોતાના હૃદયને ધુરી રીતે જોખમાવ્યું, એવું નિષ્ણા। ઠાકતરોનું એમની અંતમાંગીનું નિદાન હતું.

હથરની અમમ યોજનામાં અંતે તે માણસ અદ્વજ જ છે. ઠાકતરી ખુલાસાનું ઔમિત્ય ચાહે તેવકું હોય તેયે માનવીએ માનવીની જુલો કે નખળાઈઓના કાજી બનવાનો પ્રમાણ થયા છે. માણસમાત્ર શાણપણ અને ઝાંડપણનું, ખામીઓ અને ધુખીઓનું પોટલું બનીને જીવે છે ને જોડેની કમાણી જીવન ખાતે જમે કરાવીને પોતાની માત્રા પુરી કરે છે. સુસંમતિ -વિસંમતિ પણ જીવનનાં એવાં જ અવિલાબ્ય જોડકાં છે, જેવાં સુખ-દુ:ખ, જશઅપજશ અને હારજીત. ડાઘામાં ડાઘાં લેખાતાં માણસોનાં જીવનમાં પણ કયાંક ને કયાંક એકાદ નખળાઈ—એકાદ રૂકુ દીલો—હોય જ છે, એવો સાવંત્રિક અનુભવ છે. માનવ જીવનની આ નખળાઈમાં જ કલાય એની માનવતાની ભખતા ને ઔરવ ધુપાં છે.

પણ માણસની ખામીઓ, ક્ષતિઓ અને અપચુણ એના 'બરખાનત હરીર' જોડે નાશ પાગે છે અને એના યુલો ની સુમંધ અને રજુતિ એ પોતાની પાછળ પોતાની પ્રજાના અને સંસાર ના ઉપકાર અર્થે યુધી જાય છે.

શ્રી. નરહરીભાઈ પરીખ લખે છે: "ચંદ્રશંકર ૧૯૨૩ કે ૨૪ માં સાવરમતી આખમતી રાષ્ટ્રીય શાળામાં

જાડયા હતા. તે વખતે એમના અક્ષરની અક્ષરથી રાષ્ટ્રીય શાળાના વિદ્યાર્થીઓના અક્ષર ધણા સુધાર્યા હતા. . . . શાળામાં હતા ત્યારે પણ કાકાસાહેબના સેક્રેટરી તરીકે કામ કરતા. ૧૯૨૮માં કાકાસાહેબ વિલા-પીઠમાં આવ્યા અને હોદ્દા તરીકે એના બાઇબેરિયન પણ હકીકતમાં કાકા સાહેબના સેક્રેટરી તરીકે કામ કરતા. ચંદ્રશંકરના સાહિત્યિક ઘડતરમાં મહાદેવ ઉપરાંત કાકાસાહેબનો ફાળો પણ સારો હતો.

“ચંદ્રશંકરે આપણી ફિલ્મસુરી ઉપર કેટલાક લેખો લખ્યા છે. તેમાં

એમની શૈલી અને વિવેચનપદ્ધતિ આનંદશંકરને ઘણી મળતી આવે છે. આ વાત એક વાર મેં એમને કહી ત્યારે એમણે હસી કાઢી હતી. કહે છે, ‘ક્યાં આનંદશંકરની અગાધ વિદ્વતા અને ક્યાં હું?’ યુજ્જવલ કોલેજમાં એ આનંદશંકરના બહુ પ્રિય વિદ્યાર્થી હતા. અને અસહકાર કરી કોલેજ છોડી ત્યારે ખાસ બોલાવીને આનંદશંકરે કહેલું પણ ખરું છે, આવી ઉજ્જવળ કારકિર્દી સુકી રાજ્ય-કારણમાં ક્યાં પડે છે?” (તા. ૨૪ અક્ટોબરના ‘હરિજનબંધુ’માંથી)

પરચુરણ

—નેહાનીસખમ, મીસીસ સી. એમ. ફેરટેરે ૧૦૦ દીવસ ઉપવાસ કરી કુનીયાનો રોકડ તોડ્યો.

—યુનાઇટેડ રેડેસના વાઇસ પ્રેસીડન્ટ, મી. રીચર્ડ નીક્સન હોલમબોથી હોદ્દા પહેર્યા છે.

—ઇન્ટરનેશનલ કોનશીડરેશન ઓફ ફ્રી ટ્રેડ યુનીયનને યુનાઇટેડ નેશન્સ જનરલ એસેમ્બલીના પ્રતિનિધીઓને યુનીયન સરકારની જાતીબેદની નીતી સામે પમલાં લેવા જીજ્ઞાસુ છે.

—મારમેન્ડ વરક્સ યુનીયનના પ્રેસી-ડન્ટ મીસ એના રિક્સર્સે જીજ્ઞાસુ છે યુનીયનના આગળના જનરલ સેક્રેટરી, મી. ઇ. એસ. સેક્સે અપીલ કોર્ટના હાલના ચુકાદા માટે તાર ક્યો છે. મીસ રિક્સર્સે જીજ્ઞાસુ છે તેઓ ધારે છે કે આ ચુકાદાથી મી. સેક્સપર કાંઈ ફેર પડતો નથી કારણ કે મી. સેક્સપર પાંચમી કલમ હેઠળ પ્રતિબંધ ચુકાદો હતો જ્યારે આ ચુકાદો ૯મી કલમ હેઠળ અપાયો હતો. કોઈ પણ પગલું ભરતાં પહેલાં મી. સેક્સ ચુકાદા નો પુરો અભ્યાસ કરશે એવી આશા છે.

—જાપાનમાં કામદારોના પમારો વખા છતાં ત્યાં એકારી વધતી જાય છે.

—આવતે વર્ષે જુલાઈની આખરમાં વાનકુવરમાં (કેનેડા) થનારી એમ્પાયર ગેમ્સમાં હોદ્દા ભાગ લેશે નહીં કારણ કે ઇન્ડિઅન ઓલમ્પીક એસોસિએશન પાસે પુરતા પૈસા નથી. ૧૯૫૦માં ન્યુઝીલેન્ડમાં થયેલી એમ્પાયર ગેમ્સ માં પણ હોદ્દા ભાગ લીધો નહોતો.

—કેપટાઈનમાં ખીન-યુરોપી સુંદરીની ફરીફાઈમાં “મીસ કેપટાઈન”ની પસંદગી માટે ૫૦ ખીન-યુરોપી છોકરીઓને નામો લખાયા છે. આ ફરી-ફાઈ ખીન-યુરોપીઓ માટે છે પરંતુ ખીજી છોકરીઓ તેમાં ભાગ લઈ શકે છે.

—હીમાલયના વીજેતા, સર એડમન્ડ હીલારી હીમાલયની મહાજી (૨૭,૭૯૦

ફુટ) પીટાંગસી (૨૨,૦૬૦ ફુટ) અને બ્રુનસી (૨૨,૫૬૦ ફુટ) ટોચો સર કરવા ન્યુઝીલેન્ડની ટુકરીને દોરશે. આ ત્રણે ટોચોપર હજી કોઈ ચઢી શક્યું નથી.

—એક મેમોરેન્ડમ દ્વારા કેપટાઈનના હોદ્દાઓએ કલકત્તા વોટ કમીશનને જીજ્ઞાસુ છે હોદ્દાઓ જે મતાધીકાર હકોનો ભોગવે છે તેમાં કોઈ પણ જાત ના ફેરફારથી તેઓ વીરહ છે.

—કુમારી પદ્મિનિ ચેટ્ટી (૧૦૩ નોર્થ સ્ટ્રીટ, ડરબનના મી. સી. જી. ચેટ્ટીનાં પુત્રી) ઇંગ્લાંડમાં નર્સિંગનો અભ્યાસ પુરો કરી ડરબન આવી ગયા છે. નર્સિંગનો અભ્યાસ કરવા પરદેશ ગયેલ હોદ્દા કુમારીકાજીમાં તેઓ પહેલાંમાંના એક છે. સીરટર ટ્યુટર તરીકેનું ટાઇટલ લઈને આવ્યાં છે. નાટાલ ટેમ્પલ વેલ્ડીક સોસાયટી તરફથી અમા રવીવારે સેન્ટ જોન હોલમાં તેમ નાં મનમાં બધું મેળાવડો થયો હતો.

—લ્યુઇઝીયાના (ફ્રાંસવાલ) ના ગેસર્સ મહેતા એન્ડ સન્સના શ્રી. બી. યુ. મહેતાના પુત્ર શ્રી. સુરેશ મહેતા હોદ્દા માં પોતાનો અભ્યાસ પુરો કરી ફરી યુનીયનમાં આવ્યા છે. તેમણે મુંબઈ ની યુનીવર્સિટીની બી. એ. ની અને બેચેલર ઓફ કોમર્સની ડીગ્રીઓ મેળવેલી છે.

જર્ણા હુસો

વકીલ : તમે ડોક્ટરો કોઈ વખત બૂલ કરો છો. ખરું કે નહીં?

ડોક્ટર : હા! જોમ વકીલો કરે છે તેમ.

વકીલ : પરંતુ ડોક્ટરની જીલથી માણસ છ કુટ જમીનમાં દટાઈ જાય છે.

ડોક્ટર : હા! અને વકીલની બૂલ થી છ કુટ અક્કર લટકવું પડે છે.

* * *

કન્યાની મા : મારી દિકરીને માતાં, નાન્યતાં, તરતાં, અને કાર ચલાવતાં

આવડે છે. વરની મા : પણ મારા દિકરાને, રાંધતાં, કપડાં ધોતાં, ને છોકરાં ઉછેરતાં નથી આવડતું.

જ્ઞાન

આમના એક સાધુએ ખુબ લોક પ્રિયતા પ્રાપ્ત કરી હતી. ધણા ઉપદેશ અને જ્ઞાન માટે તેની અજીબ બોલા યતાં હતા. એક જણે આવી પ્રશ્નામ કરી કહ્યું :

“મહારાજ, મને કંઈ જ્ઞાન આપશો?”

સાધુ : “તમે ખીજી કોઈ મહાત્મા ને મળ્યા છો?”

જ : “હા; પણ આપના ઉપર મને ઘણી શ્રદ્ધા છે એથી આપ પાસે જ્ઞાન ઇચ્છું છું.”

સ : “તમે કોઈ પુસ્તકનો અભ્યાસ કર્યો છે?”

જ : “હા! યોગવાસિષ્ઠને ગીતાજી નો.”

સ : “યોગ વાસિષ્ઠ રામચંદ્રજીના ગુરુના જ્ઞાન અને ગીતા શ્રી. કૃષ્ણજીનું જ્ઞાન તમને જ્યારે આવા પુસ્તકો પર શ્રદ્ધા નથી તો મારાપર ક્યાંથી મેલશે?”

સોફ્ટીસની સફર

હોદ્દાના ગ્રામ્ય જીવન વર્ણી લેખકે સવાલ જવાબ રૂપે આ પુસ્તકમાં સોફ્ટીસના વીચારો દર્શાવ્યા છે.

કીમત શી. ૩-૬.

મળવાનું ઠેકાણું : આ ઝોરીસ.

‘Indian Opinion’

P. Bag,

Phoenix, Natal.

કુલ્ય રોગની સામે લડવા માટે

એવેટન (ફ્રાંસવાલ) ના હોદ્દાઓએ ડી. બી. ના રોમ સામે લડવાને ફન્ડ ઉભું કરવા વીલબરફોર્સ ઇન્ટરનિયુટના નવા વિશાળ હોલમાં એન્ટી-ટી.બી. ઇન્સ્ટિટ્યુટ ગોઠવેલો છે. આ ઇન્સ્ટિટ્યુટ શુક્રવાર તા. ૨૫ ડીસેમ્બરની રાત ના ૮ વાગે યશે. તેમાં માર્ટર હરિક્ષંદ્ર અને જીજ્ઞાસુની દેવી બહેનો ભાગ લેશે.

ટીકીટના ભાવો : શી. ૧૦-૬, પા. ૧-૧-૦ અને પા. ૫-૫-૦.

ટીકીટો માટે તેમજ વધુ માહિતી માટે લખો : પી. એ. બોક્સ ૯૪, એવેટન, ફ્રાંસવાલ.

નવલ કથાઓ

ઈદીરાની આપ વીતી ૫ ૩
મંબલ સુત્ર ૧૨ ૬
રોજની રામાયણ (નાટીકાસંગ્રહ) ૫ ૦
છેલ્લો અભીનય ૯ ૬

ખીજી નવાં પુસ્તકો

બુદ્ધન યજ્ઞ ૨ ૦
શ્રીયાર્થની સાધના
(કોશીરલાલ મહાશ્વળાનું જીવન) ૭ ૬
૨ખડવાનો આનંદ (કાલેલકર) ૮ ૬
મળવાનું ઠેકાણું આ ઝોરીસ

‘Indian Opinion’, P. Bag, Phoenix, Natal.

૧૧ પુસ્તકોનો સેટ

આ સેટમાં વિવિધ પુસ્તકો તમને વાંચવા મળશે. પુસ્તકો મોટાઓ માટે છે.

કીમત ફક્ત પા. ૧-૧૯-૦.

આ ઝોરીસેથી મળશે.

એ અઠવાડીક પંચાંગ

વાર	ખ્રીસ્તી ૧૯૫૩ ડીસેમ્બર	હોદ્દા ૨૦૧૦ કાર્તિક	યુસલમાન ૧૩૭૩	પારસી ૧૩૨૩ શહે. કદમી	સુર્યોદય ક. મી.	સુધારત ક. મી.
શુક્ર	૧૧	૨૬ ૫	૪	૧૧	૪-૪૮	૬-૫૦
શનિ	૧૨	” ૬	૫	૧૨	૪-૪૮	૬-૫૦
રવિ	૧૩	” ૭	૬	૧૩	૪-૪૮	૬-૫૦
સોમ	૧૪	” ૮	૭	૧૪	૪-૪૭	૬-૫૧
મંગળ	૧૫	” ૯	૮	૧૫	૪-૪૭	૬-૫૧
બુધ	૧૬	” ૧૦	૯	૧૬	૪-૪૭	૬-૫૧
શુક્ર	૧૭	” ૧૧	૧૦	૧૭	૪-૪૬	૬-૫૨
શનિ	૧૮	” ૧૨	૧૧	૧૮	૪-૪૬	૬-૫૨
રવિ	૧૯	” ૧૩	૧૨	૧૯	૪-૪૬	૬-૫૨
સોમ	૨૦	” ૧૪	૧૩	૨૦	૪-૪૫	૬-૫૩
મંગળ	૨૧	” ૧૫	૧૪	૨૧	૪-૪૫	૬-૫૩
બુધ	૨૨	” ૧૬	૧૫	૨૨	૪-૪૪	૬-૫૩
શુક્ર	૨૩	” ૧૭	૧૬	૨૩	૪-૪૪	૬-૫૪
શનિ	૨૪	” ૧૮	૧૭	૨૪	૪-૪૩	૬-૫૪

વાંચવા લાયક સુંદર પુસ્તકો

વિવેક અને સાધના (કેદારનાથ)	૭	૧
ચીતા સ્વપ્ન " "	૧	૩
કેળવણી વિકાસ (જી. મસરવાળા)	૩	૦
શ્રી યુ. ત્રયાંકા " "	૪	૧
સચુળી કાંતી " "	૫	૦
કેળવણી વડે કાંતી	૭	૧
પૂર્વ આફ્રિકાની સફર (કાકા કાલેકકર)	૭	૧
મારી જીવન કથા (નેહર)	૧૫	૦
કલ્પી અને સસ્કૃતિનું ભાવો (રામા દમ્બન)	૨	૦
જીવતા તહેવારો	૫	
માર્ગ હાંદનું દર્શન (જવાહરલાલજી)	૧	૦
સરકાર વહીવટીઓ માન ૧	૧૭	૦
મારી જીવન કથા રાજેન્દ્રપ્રસાદ	૧	૦
સરકારનાં ભાષણો	૧૨	૦
એક ધર્મ યુદ્ધ (અમદાવાદનો મનુશીની હાત ઇતિહાસ)	૧	૩
શાસ્ત્ર વિશ્લેષણ (શ્રીકૃષ્ણા માટે)	૨	૧

મળવાનું ઠેકાણું:

'Indian Opinion', P. Bag, Phoenix, Natal.

ગાંધી સાહિત્ય

દ. આ. નો ઈતિહાસ		૭	૧
જીવન પૃષ્ઠ		૧૧	૦
મહાત્મ્ય રેશાઈનું જીવન ચરિત્ર		૨	૩
મહાત્મ્ય રેશાઈની ડાયરી	ભા. ૧	૧૦	૦
" " "	ભા. ૨	૧૨	૦
" " "	ભા. ૩	૧૧	૧
" " "	ભા. ૪	૮	૦
" " "	ભા. ૫	૧૧	૦
બાપુની કાશવાસ કાકાણી		૧૫	૦
હરત લીખીત હાંદ સ્વરાજ્ય (છાપેલી કોપી સાથે)		૧૦	૦
આત્મ કથા (ગાંધીજી)		૭	૧
ગાંધીજીની સંક્ષીપ્ત આત્મ કથા		૨	૧
બાપુની ગાંધી (કાકા કાલેકકર)		૩	૦
શમ નામ (ગાંધીજી)		૨	૦
બાપુ મારી મા (મડ ગાંધી)		૧	૧
બાપુના પત્રો: (આત્મની પ્રેમ ભાષા)		૨	૧
બાપુની પ્રસાદી		૫	૦
ગાંધીજી અને સાત્ત્વવાદ (જી. મસરવાળા)		૩	૦
નીતી નાશને માગે (ગાંધીજી)		૨	૦
અનાસક્તી યોગ (ગાંધીજીએ ગીતાજનો કરેલો અનુવાદ)		૧	૧
ધર્મદાતા મોખલે (ગાંધીજી)		૧	૦
આત્મ ભવનાવલી		૧	૦
મંગલ પ્રભાત		૧	૦
ગાંધીજીના સમાવેશ		૫	૦
પાયાની કેળવણી (ગાંધીજી)		૩	૦
અમારા બા (સ્તુતિ ગાંધી)		૪	૦
ગ્રેમ પંથ (વા. ગો. રેશાઈ)		૬	૦
ગાંધીજીનો સરકાર સાથે પત્રવ્યવહાર		૧	૦
બાપુની સેવામાં		૧	૦
અસહકારનો વિચાર		૧	૦
ગાંધીજી (એક અધ્યયન)		૧૦	૦
કસ્તુરબા સ્મારક અંક—('ઈન્ડિયન ઓપિનિયન')		૧	૧
ગાંધી સ્મારક અંક		૨	૦
બાપુના-આ ને પત્રો (સ્તુતિના પર લખાયેલા પત્રો)		૨	૩
દાષ્ટોઈડ		૧	૧
નવ આધ્યાત્મ		૭	૧
મારી જીવન કથા (ભારતના રાષ્ટ્રપતી રાજેન્દ્રપ્રસાદ)	૧	૦	૦
હાંદનો કોમી ત્રીકોણ (મમવાદ વિશે લખેલું)		૮	૦
હાંદી રાષ્ટ્રીય મ. સભાનું અધ્યક્ષ		૧	૦

Obtainable from:

'Indian Opinion' P. Bag., Phoenix, Natal.

નવલ કથાઓ તથા ઢુંકી વાર્તાઓ

કપાલ કુંડલા (જંગમ વંદ)	૧	૧
નવલીકાઓ (મેઘાણી)	૧	૧
વૃદ્ધી કથાઓ (મે)	૮	૧
મને ઈશ (મ. પટેલ)	૮	૦
સોરઠી ગાથા	૧	૧
રેવડાના (સાતનાથ)	૫	૦
તણ વાર્તા	૨	૧
દમદમ	૧	૦
ધાર અધ્યાય (રતીન્દ્રનાથ ડાંગેર)	૫	૩
ધરે બાહીરે	૬	
હાવણ	૫	૬
મેઘ ખીંટુ	૭	૦
શાસ્ત્ર નિમાળ	૭	૧
તણ અરુ મે	૪	૦
જુલો વાદ	૮	૧
ઉન્નયન	૭	૦
હવાની સહચરી	૫	૦
રોન ૧૨૫	૧	૦
કાંતી	૬	૦
અરુમા બાપુ	૭	૧
હૃદય વધ	૧૦	૧
અજુબુદ પાસ	૭	૧

ઉચ્ચ અને સાદું સાહિત્ય

અનેત્રી (કાન્યા સંયુક્ત) વ્યવહાર જોડી	૭	૧
બીનામાપુરી " " મનુરેશાઈ	૪	૦
સાહીત્યનો સંદેશ (આપર લેન્ડના રાહીલ)	૪	૦

મળવાનું ઠેકાણું આ ઓફીસ :

'Indian Opinion'
P. Bag, Phoenix,
Natal.

સુંદર નવી નવલ કથાઓ

માનવતાના કિલ્લા મેળીયા દેરીયાં ગિયર અનુવાદક સચીન		
બોમ્બ		૧૫
સાથી રા. તા. પાઠક		૧૭
આંકેકરના પુસ્તકોનો અનુવાદ		
સોનેરી છાયા		૧૦
સ્વપ્ન સુષી		૧૦
આત્માઓનારા		૧૫
અથા પ્રકાસ		૧૭
	ર. મ. રેશાઈ ફા	
વિવેક		૧૧

Obtainable from:

INDIAN OPINION.
P. Bag, Phoenix, Natal.

PHONE 33-2651

MASTER BROS.

(PTY) LTD.

MANUFACTURERS OF LADIES' & GIRLS' STRAW & FELT HATS
WHOLESALE MERCHANTS & DIRECT IMPORTERS

HOUSE FOR KEEN CASH PRICES

33 West Street, JOHANNESBURG.

માસ્ટર બ્રધર્સ (પ્રા.) લીમીટેડ

હોલસેલ મરચાંદસ એન્ડ ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર્સ

રેયમી તેમજ સુતરાઈ કાપડ, વુલન રગ્સ. બ્લાન્કેટ્સ—બળી બાળકો માટે

બંદ બતનો-માલ. તેમજ ફેપરીબીન ન્યોરનેટ સાડીઓ

વાગેરે માટે હમણે લાં પ્રથમ તપાસ કરવા સલામત છે

33 વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ.

ફોન : 33-2651

વાંચવાં લાયક સાહિત્ય

ઘેરનો પીઠા છે બહુ બહુ (દર્શક)	૫ ૬
ગીતા પ્રવચન (વિનોબા ભાવે)	૩ ૦
સરદાર વલ્લભભાઈને બાપુના પત્રો	૪ ૬
ધર્મોદય (કાકા દલેલકર)	૨ ૦
બા-બાપુની શીળી છાયામાં (મનુ ગાંધી)	૩ ૪
ગો સેવા (ગાંધીજી)	૨ ૦
સામુદાય ઉપનીષદ (રામજી)	૨ ૦
અહિંસા વિવેચન (ક્રીશ્નારાવ મશરવાલા)	૩ ૬
સત્યાગ્રહની સપ્તપદી	૩ ૦
હવનનો આનંદ (કાકા દલેલકર)	૬ ૦

મળવાનું ઠેકાણું

'Indian Opinion' P. Bag,
Phoenix, Natal.

નવલ કથાઓ

માનવી અંકીચેરો (એક્ટીવિસ્ટ પિત્તીની આત્મ કથા)	૬ ૦
મહાધાર (અંધ લેખિકા હેલન કેલરના પુસ્તકનો અનુવાદ)	૬ ૦
આશાવરી (દાસ્ય રસથી ભરપૂર મોવેલ)	૭ ૦
બાલ ભ્રમણ (ર. વ. દેસાઈ દ્વારા)	૧૪ ૦
લોક ભાગવત (નાનાભાઈ બદે દ્વારા) શ્રીમદભાગવતની કથાઓ	૧૬ ૦
કીમીયાગારો (૧૮ મહાન નરનારીઓનો ટુક પરિચય)	૬ ૦
સર્જના હૃદય (નવલભાઈ શાહ) જ્ઞાન સાથે આનંદ આપતી નવલ કથા	૭ ૬
નંદયાચલા હૃદય (પુસ્કર ચંદરવાકર)	૭ ૬
માનવીની ભવાઈ (પન્નાલાલ પરેલ)	૧૪ ૦
બાળ સાહિત્ય	
ગદલ અને આદર (રમુજ વાર્તા)	૧ ૬
કીંગ કેંગ એમ સાહસથી ભરપૂર બાળ વાર્તા	૩ ૦

મળવાનું ઠેકાણું

'INDIAN OPINION'

P. Bag,

Phoenix, Natal.

અમારા નિશાળ ઉપયોગી પુસ્તકો

ઈતિહાસ	
દેસ વીદેસ ભા. ૧	૨ ૬
ગુજરાતનું ગારવ	૧ ૬
હાલના ઇતિહાસની રૂપરેખા ભા. ૧	૨ ૨
દેસ ત્રીપક્ષ	૨ ૦

ભુગોળ

આર્થિક ભુગોળ	૫ ૬
ભુગોળ પરિચય ભા. ૩	૧ ૧૦
" ભા. ૪	૨ ૩

વાંચન માટે સાહિત્ય

આશીન સમયની રસ કથાઓ	૧ ૬
--------------------	-----

અંક ગણત

અંકગણીતના મુળ તત્ત્વો	૨ ૦
શીલ સ્કુલ અંકગણીત ભા. ૧	૨ ૬
માનુ' ગણીત-ભા. ૧	૧ ૩
" " ભા. ૩	૧ ૬
" " ભા. ૪	૨ ૦

મુલન લેખન માળા આ માળા માં નીચલા ચાર પુસ્તકો આવે છે. એ પુસ્તકો દ્વારા બાળકો જ્ઞાન મેળવે છે.	ચાથી પાંચમી "	૨ ૧ ૩ ૦
--	---------------	---------

મુલન લેખન તાલીમ વર્ગ	ચાલો લખીએ	
" " ધોરણ ૧-૨-૩-૪	શ્રેણી ૧	૧ ૩
પ્રત્યક્ષી કીમત	" ૨	૧ ૩
નવમુખ વાચન માળા	" ૩	૧ ૬
પુસ્તક ક્રીડા	" ૪	૧ ૬
પુસ્તક ત્રીજી	" ૫	૧ ૮
" ચોથું	" ૬	૧ ૮
	" ૭	૧ ૮

વિજ્ઞાપીક વાચન માળા

ચાલણ ગાડી	૧ ૦
પહેલી ચોપડી	૧ ૦
બીજી ચોપડી	૨ ૦
ત્રીજી "	૨ ૩

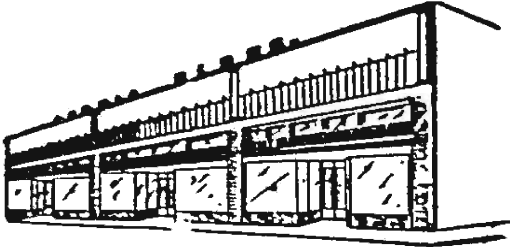
Obtainable From :

'INDIAN OPINION'

P. Bag, PHOENIX, NATAL.

K.M. Lodhia & CO.

Manufacturing Jewellers and General Dealers

22 ct Jewellery made to order in latest designs

આવિસ્ કેરટ

સોનાના ઠાગીના ખાસ અમારી ભત્તી દેખરેખ નીચે અમને અપાયક કામ સંતોષ પામે એવી રીતે કરીએ છીએ.

નેકલેસ, શુદ્ધ શુદ્ધ ડીઝાઇનની બગડી અજોડા, સાડીની પીન, બીડી અકકસ એરોગ વીઝેરે બનાવીએ છીએ.

106 Prince Edward Street, Durban.

હિંદુસ્તાનથી રપાજમાં આવેલ સીનેમાને
ભરતાં મજેલાં નવીન અંગ્રેજ મેગેઝીને

	શ્રે.	રે.
ફીલ્મ ફેર	૨	૩
ઇલસ્ટ્રેટેડ વીકલી	૨	૩
સ્કીન	૧	૩
બાર્ડ	૨	૩
કેરેવન	૨	૧
ફીલ્મ ઈન્ડીયા	૭	૦
તમારી પુસ્તક માટે ઉત્તમ પુસ્તકો:		
નવમક વિધાન (દરિદ્રો નાશ કરી સુખ આપનાર ઉત્તમ પુસ્તક)	૪	૬
શ્રી શીવ સહજ નામાવલી	૧	૦
સોળ સોમવારની કથા	૨	૧
શ્રી સત્યનારયણની કથા	૨	૧
નરસિંહ મહેતાનાં બંજનો	૨	૧
હવન કરવા માટે ઉત્તમ સરળ ગુજરાતી પુસ્તક "કૃષીપાસના"	૧	૩
શ્રીમદ ભગવદ્ગીતા	૫	૬

પોસ્ટેજ માફ

Obtainable at :

**BHARAT MUSIC
SALOON
AND BOOKSELLERS**

Phone : 26070

286 Grey Street, DURBAN.
(Corner Grey and Lorne Streets)

GIHWALA STORE

(Established 1945)

કેપટાઉનના જુના અને જાણીતા વેપારી

શાયરેકટર

કીકાભાઈ છગનલાલ ધીવાલા

અમે હરેક ભત્તનો દેશી અનાજ અને કરીયાણું
રાખીએ છીએ.

ભાવ કીકાયત

ભને મજો યા લખો

2 Aspeling Street,
CAPETOWN.

Phone : 23102.

એકું તમે ભજો છો કે કેનેડાની વિશ્વ વિખ્યાત કંપની

સન લાઈફ ઓફ કેનેડા

ઉપરોક્ત કંપનીના હમો સત્તાવાર એજન્ટ છીએ.

ઉપરાંત

દક્ષિણ આફ્રિકાની પરિષદ અદાલતની કેપ ઓફ શુડ હોપ પ્રાન્વીન્સીયલ ડીવીઝન
ના સરકાર તરફથી નીમણેલા અંગ્રેજી તમા ગુજરાતી ભાષાનું સરકાર હીએ
તેમજ અંગ્રેજી ઉમીમેશન અંગેનું કોઈ પણ ભત્તું કામકામ વિના વીલમ
સ્વીત ખરીએ ધઈ શકે છે.

1. Wherever there is a particular Life Assurance Problem a Sun Life of Canada Plan can solve it.
2. Prompt settlement of claims is a maxim of the Company's Management.
3. During 1951 the Company paid over £11,000,000 to annuitants, policy holders and their families.

The Sun Life of Canada is a Leader in World Wide Assurance.

Consult us first.

C. S. PALSANIA

GENERAL AGENT

Business, Estate, Financial, Insurance and Immigration Consultant.
Sworn Translator.

100 Sir Lowry Road,
P.O. Box 4624.

CAPETOWN
Phone 32390

Kasturba Gandhi Memorial Number

Copies of Kasturba Gandhi Memorial Number can be had
at this office at 1s. 3d. including postage.

'Indian Opinion
Phoenix, Natal.